Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ, БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

...1921 оной ...ын 21-нээ гарана | № 229 (15852) | 1981 оной октябриин 4, воскресени | Сэн 2 мүнгэн.

...СС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕДТЭ, ...СР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ

«1981—1990 ОНУУДТА НЭЭМЭЛ АРГААР НҮҮРҺЭ МАЛТАН АБАЛГЫН ХҮГЖЭЛТЭ ТҮРГЭДХЭХЭ НЭМЭЛТЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ» ТОГТООЛ КПСС-эй ЦЕНТРАЛЬНА КОМИТЕТ, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ БАТАЛАН АБАБА

...тогтоол дотор иигэжэ ...гдэнэ: нээмэл ар... нүүрһэ малтан абалга ...жэлнүүдтэ саашадаа ...хэжэ, 1970 ондо 165 ... тонно байһан аад, ...ндо 269 миллион тон... ...эр нэмэһэн, тэрэ... ...лтан абалгын ниитэ ...э 38 процентээр ехэ ... байгаа.

...зуура, нээмэл аргаар ...малтан абалгые хүг... ...горно-геологическа ...зохид оршон байдал ...гаар хэрэглэгдэнэ. ...Яхадай нүүрһэнэй ...сын, Экибастузай, ...-Ачинска түлишын- ...хүсэнэй комплекснуу... ...рилга, Кузбассай нүүр... ...бассейндэ нээмэл ар... ...нүүрһэ малтан абалгын ...гээрдэнги байна.

...Р-эй Нүүрһэнэй про... ...ленностиин министерст... ...рьяата ашаглагдажа ...уурхайнуудта мал... ...хүдэлмэри нилээд ...айгээр ябуулагдана. ...астьнуудаар дутамаг ...һанһаа, заһабари хэ... ...ын дутамагаар хүг... ...һөө шалтагаалан, ...рнуудай ба транс... ...хэрэгсэлнүүдэй минии ...ушарнууд үзэгдэнэ.

...урэ ехэтэй нээмэл ...нүүрһэ гарган абал... ...боу түргэнөөр хүг... ...СССР-эй Нүүрһэнэй ...ленностиин минис..., тэрэшэлэн СССР... ...ргетикын ба электри... ...министерствын, ...ба транспортна ма... ...бүтээдэг министерст... ...эшэ хүсэнэй маши... ...е бүтээдэг министер... Электротехническэ ...ленностиин минис..., Автомобильна про... ...ностиин министерст... ...хэхэ тон шу... ...рилгонуудай нэгэн ...гэжэ КПСС-эй Цент... Комитет, СССР-эй ...рнуудэй Совет тодор...

...тулада нээмэл ар... ...нүүрһэ гарган абалга... ...боотой предприяти... ...болон эмхинүүдэй ху... ...эшэдэй гэр бай... соёлой-ажаһуудалай ...нүүдые хангалга ...улха шухала байна.

...Яхадай нүүрһэнэй ...сын, Экибастузай ба ...Ачинска түлишын- ...хүсэнэй комплекснуу... ...барилгын, Кузнецкэ ...эй бассейные саашад... ...хүгжөөлгын талаар ...Центральна Коми... СССР-эй Министрнүү... ...дэй тогтоолнуудаар ...гдаһан нүүрһэнэй ...нуудай барилгын мал... ...нүүрһэ гарган абал... ...нине зөөхэ ехэ ху... ...хэрэлгэнүүдые бү... ...ба ашаглаха, бусад ...аринуудай дүүргэлтэ ...хойшолуулашагүй ...хэмжээ абахыень ...дурсагдаһан минис... ...нүүдтэ дурадхагдаа.

...ондо 315 миллион ...1990 ондо — 390— ...иллион тонно нүүрһэ ...аргаар малтан абаха;

...ондо 1200 миллион ...р, 1990 ондо — ...миллион кубометр хэм... ...малталгын хүдэлмэ... ...хэхэ;

...Р-эй Нүүрһэнэй про... ...ленностиин министерст... СССР-эй Барилгын ...терствэдэ, Алас-Дүр... ...Забайкалиин райо... ...барилга хэхэ минис..., СССР-эй Энерге... ...ба электрификациин ...терствэдэ, СССР-эй промышленна барилгын министерствэдэ даалгагдаа гэбэл:

1981—1985 онуудта 68.6 миллион тонно, 1986—1990 онуудта — 120 миллион тонно нүүрһэ гарган абаха үйлэдбэриин уурхайнуудтаа ашаглалгада оруулха;

жэл соо 60.9 миллион тонно нүүрһэ гарган абаха ниитэ хүсэтэй нүүрһэнэй уурхайнуудые 1981 — 1985 онуудта барижа, шэнэдхэн һэльбэжэ эхилхэ;

1984—1985 онуудта нүүрһэ шанаржуулха фабрика Яхадай АССР-тэ, нүүрһэ зөөхэ түхеэрэлгэнүүдые заһабарилха завод Павлодарска областьдо ашаглалгада оруулха.

СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерствын талаар Павлодарска областиин Экибастуз хотодо, Бурядай АССР ба Шэтын областьдо хэдэ хэдэн уурхайнуудые бариха генеральна подрядчигай үялгануудые СССР-эй Энергетикын ба электрификациин министерствэдэ КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет даалгаба. Канска-Ачинска ба Экибастузай түлишын-элшэ хүсэнэй комплекснуудай уурхайнуудта тэрэнэй мэргэжэлдэ хабаатай бүхы хүдэлмэри дүүргэхыень СССР-эй Хабсаргалгын ба тусхай барилгануудай министерствэдэ даалгагдаа.

Һургуулинууд ба хүүгэдэй саадуудтай 1410 мянган дүрбэлжэн метр ниитэ талмайтай байрын гэрнүүдые, тэрэшэлэн коммунальна ажахын, элүүрые сахилгын, соёлой ба спортын байшангуудые бариха ба ашаглалгада оруулхыень СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерствэдэ, СССР-эй Хүндэ индустриин предприятинуудай барилгын министерствэдэ, Алас-Дүрнын ба Забайкалиин районуудтахи барилга хэхэ министерствэдэ, СССР-эй Энергетикын ба электрификациин министерствэдэ, СССР-эй Промышленна барилгын министерствэдэ, мүн бусад министерствэнүүдтэ дурадхагдаа.

Экибастузай, Канско-Ачинска түлишын-элшэ хүсэнэй комплекснуудта баригдажа, заһабарилагдажа байһан нүүрһэнэй уурхайнууд болон уралай электростанцинуудта оршон тойронхи подъездэнэ түмэр харгынуудай барилга, һэльбэлгын ба бусад хүдэлмэри бүтээхыень Транспортна барилгын министерствэдэ даалгагдаа.

СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерствэдэ зорюулжа, 1982—1985 онуудта барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ даалгабаринууд барилгын министерствэнүүдтэ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Украинын ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Казахай ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Узбегэй ССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ үгтөө.

Амарай областьдо, Хабаровска хизаарта, Тунгусай ба Яхадай нүүрһэнэй бассейнүүдэй урда районуудта 1981—1985 онуудай үеэр нүүрһэ нээмэл аргаар гарган абаха участогуудые элирүүлхын тула бэдэрэлгын ба даб дээрэхи шэнжэлгын хүдэлмэри хангахыень СССР-эй Геологиин министерствэдэ даалгагдаба.

Техническэ мэргэжэл олгодог училищинуудые дүүргэгшэдһээ 1982—1985 онуудта Экибастузай ба Канско-Ачинска түлишын-элшэ хүсэнэй комплекснуудай, Урда-Яхадай нүүрһэнэй комплексын предприятинуудай ба байрануудай барилгада жэл бүри 1500 хүнние эльгээхыень СССР-эй Техническэ мэргэжэл олгодог һуралсалай Гүрэнэй комитедтэ даалгагдаа.

Экибастузай ба Канско-Ачинска түлишын-элшэ хүсэнэй комплекснуудай предприятинууд болон байрануудай барилга дээрэ хүдэлхэ комсомолшууд болон студентнүүдэй барилгын габшагай отрядуудые 1982—1985 онуудта СССР-эй Нүүрһэнэй промышленностиин министерствын, СССР-эй Энергетикын ба электрификациин министерствын эмхинүүдтэ эльгээхэ тухай ВЛКСМ-эй дурадхал һайшаагдан абтаа.

Шэтын областьдо, Бурядай АССР-тэ үйлэдбэриин ба үйлэдбэриин бэшэ шэглэлтэй байрануудые барихын тула оньһожоруулагдамал нүүдэл колоннонуудые эмхидхэхыень Алас-Дүрнын ба Забайкалиин районуудта барилга хэхэ министерствэдэ даалгагдаба.

Канско-Ачинска ба Экибастузай түлишын-элшэ хүсэнэй комплекснуудай предприятинууд болон байрануудые бариха, ашаглалгада оруулха кадронуудые элсүүлхэ, түбхинүүлэн хүдэлгэхэ зорилгоор барилгашадай түрүү коллективүүдэй түйлалтануудые, мүн тэдэнэй ажалай ба ажаһуудалай хангагдасые киногоор, радио болон телевиденеэр, хэблэлээр дамжуулан бүри үргэнөөр, бүхы талааринь харуулха ябадал хангахыень СССР-эй Кинематографиин Гүрэнэй комитедтэ, СССР-эй Телевидениин ба радио-дамжуулгын Гүрэнэй комитедтэ, СССР-эй Хэблэлэй, полиграфиин ба номой худалдаа наймаанай хэрэгүүдые эрхилдэг Гүрэнэй комитедтэ даалгагдаа.

* * *

Улам хүгжэжэ байгаа хадуунай элшэ түлишэдэ хэрэглэлгэ хангахын тула эгээн ашаг үрөөр, эгээн ехэ нээмэл аргаар нүүрһэ гарган абалгые булюу түргэнөөр саашадань хүгжөөлгэ арадай ажахын тон шухала зорилгонуудай нэгэн болоно гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет тоолоод, Экибастузай ба Канско-Ачинска түлишын-элшэ хүсэнэй комплекснуудай, Урда Яхадай нүүрһэнэй комплексын, Кузнецкэ бассейндэхи, оронойн зүүн зүгтэхи нүүрһэнэй ехэ уурхайнуудай барилгын ябасые онсо хиналтадаа абахыень союзна республикануудай Компартинуудай ЦК-нуудые, Министрнүүдэй Соведүүдые, партиин крайкомууд болон обкомуудые, ажахын эмхинүүдые үялгаба.

Нүүрһэнэй уурхайнуудай барилганууд дээрэ хүдэлмэрилдэг, барилгын ба хабсаралгын эмхинүүдэй ажалшадай коллективүүдые ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ, барилгын болзорнууд ба хүндэ ажал хорооохо, материально-техническэ нөөсэнүүдые, капитальна хүдэлмэридэ табигдаһан мүнгэ арьбалха ябуулгада элсүүлхэ хүдэлмэри үргэнөөр эмхидхэхыень КПСС-эй Красноярска ба Приморско крайкомуудта, КПСС-эй Кемеровскэ, Эрхүүгэй, Яхадай, Шэтын обкомуудта, Казахстанай Компартиин Павлодарска обкомдо, районуудай ба эхин партийна организацинуудта даалгагдаа.

ЭЛБЭГ ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭХЭ

...оронойнмнай ажахынууд ...ай сэлмэг үдэр бүхэ... ...ашабаашалжа, элбэг тэ... ...бэлэдхэхын тула эр... ...гээр ажаллана, хэнзэ ...сабшана, силос дара... ...итамина ногооной гу... ...элдхэнэ.

...Ставрополиин хизаарай ...ой совхозууд уһалуу... ...сабшалангуудые ашаг... ...һайнаар хэрэглэдэг юм. ...хээрын ногооое дүрбэ... ...сабшажа захалба. На... ...эхеэр ороһон бороогой һүүлээр хэнзэ ногоон һайнаар гараһан байгаа. Механизаторнууд хэдэн мянган тонно тэжээл үдэр бүри фермэнүүдтэ зөөжэ оруулна.

СССР-эй Центральна Статистическэ управлениин сентябриин 28-най мэдээнэй ёһоор, бүхы оронойнмнай колхоз, совхозууд 63.4 миллион тонно үбһэ сабшаа, 54.9 миллион тонно сенаж дараа, 6.5 миллион тонно ногооной гурил бэлэдхээ.

Силос дараха хүдэлмэри үргэлжэлһөөр. 143,7 миллион тонно силос дарагдаа. Тэрэнэй 20 миллион тоннонь карбомид болон азодтой бусад нэмэлтэнүүдээр шанаржуулагдаһан байна. Россиин Федерациин, Украинын, Литвагай, Латвиин, Молдавиин олонхи ажахынуудта шэмэтэй холимол силос дараха хүдэлмэри эршэмтэйгээр ябуулагдана. Мүнөө 2.7 миллион тонно иимэ силос дарагдаад байнхай.

Тэжээлэй корнеплодууд, тэрэ тоодо малай тэжээлдэ оруулагдаха саахарай свекло, бахчева ургамалнууд ехээр хуряагдана. 4.7 миллион тонно иимэ тэжээл бэлэдхэгдээ.

Тэжээлэй нөөсэнүүдые нэмээхын тула ажахынууд саахарай свеклын, хартаабхын, кукурузын эшэ, наран сэсэгэй буурсаг болон ургамалнуудай бусад үлэгдэлнүүдые гүйсэд хэрэглэнэ.

(ТАСС).

МҮНӨӨДЭР—БАГШЫН ҮДЭР

БИ-ТАБАН ЖЭЛДЭ, ТАБАН ЖЭЛ-НАМДА

ИИМЭ ЖАМА ЁҺОТОЙБДИ

«ТАБАН ЖЭЛ—НАМДА, БИ—ТАБАН ЖЭЛДЭ...». Яһала ойлгосотойл даа. Хэрбээ ниитэ энэ гаршагтай түрүүшынь хубиие бэшэ, харин хоёрдохинень хүн бүхэнэй баримталан, ажал ябуулгынгаа уряа болгоод ябаа һаань, табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтэ һурагтүй ехээр шууд хэ. тиигээд «табан жэл намда» гэһэн хубинь өөрөө бэелхэ бэшэ гү? Зүб даа, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбэй амжалтатайгаар бэелээл һаа, оронойнмнай экономико улам бэхижэн, хүн бүхэнэй ажаһуудал бүри һайн тээшээ хубилха гэжэ бидэ мэдэнэбди.

Гэхэ зуура багшанар табан жэлэй дүүргэлтэдэ ямар хубитаяа оруулхаб даа, үйлэдбэриин һалбарида ажалладаг зон бэшэ ха юм гэжэ зарим нүхэд һанадагшье, тиигэжэ сэхэ хэлэдэгшье байха. Холын хараагүй, политическэ талаараа гүйсэд болбосороогүй хүнүүд лэ тиигэжэ һанадаг ёһотой гэжэ би ойлгодогби. Юуб гэхэдэ, багшын оролдолгоһоо, тэрэнэй болбосоролһоо олон юумэн дулдыдадаг.

Жэшээнь, үглөөдэрэй хүдэлмэришэд, тарияашад, малшад мүнөөдэр партада һууна гэлсэдэг болонхойбди. Эдэмнай гоёын тулада хэлэгдэһэн үгэнүүд бэшэ. Жэшээнь, 1982 ондо арбадахиие дүүргэжэ гарагшадай заримаанинь дээдэ һургуулида ороно: манай оронда дээдэ һургуулинууд хэды олон байбашье, бараниинь ябаха аргагүй бшуу. Энэ нэгэдэхеэр. Харин, хоёрдохёор, Эхэ оронойнмнай нүүрһэ малтаха, булад хайлуулха, тариа ургуулха, мал хараха хүнүүд — ажалшадай залуу халаан угаа хэрэгтэй ха юм. Ажалай жолоое залуушууд һаа ондоо хэн гартаа абаха болоноб?

Ахамад үеынхидэй найдалые харюулха, тиигэжэ эхэ, эсэгэеэ ажалдань халаха гэһэн һайхан мэдэрэл эдир үетэнэй сэдьхэлдэ тариха гээшэ багшанарай нангин үялга. Энэ хадаа бага юумэн бэшэ. Энэ хадаа ёһотойл үзэл сурталай, политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин амин гол гэжэ би ойлгогшоб. Хэрбээ һургажа байһан һурагшадаймнай сэдьхэлдэ һайхан мэдэрэлэй үрэһэн таригдаад, колхоздо, совхоздо, завод фабрикада ошожо хүдэлхэ хүсэлынь бэхижэһээр бэхижээ һаа, багшанарай оролдолго минии хоосороогүй, табан жэлэй түсэбые бэелүүлхэ хэрэгтэ бага бэшэ хубитаяа оруулаабди гэжэ бахсахабди.

Гэхэ зуура 1981—1984 онуудта 10 класс дүүргэһэн эдиршүүлэй олонхинь ажалшадай зэргэдэ жагсаад, арбан нэгэдэхи табан жэлэй түсэбтэ даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэ бэеэрээ сэхэ хабаадаха байна. Мүн баһа һуража байһан сагтаа үхибүүд ажалай, табадахи четвертьдэ хабаадажа, 11-дэхи табан жэлэй даабаринуудые дүүргэхэ хэрэгтэнь ахамад үеынхидтэ туһалха аргатай.

Жэшээнь, манай һургуулиин үйлэдбэриин бригадын хүдэлмэридэ долоодохиие дүүргэһэн, мүн ахамад классуудай һурагшад хабаадаха эрхэтэй юм. Һурагшадай гараар ямар ехэ хэмжээнэй хүдэлмэри хэгдэдэг гээшэб,—тооложо барахаар бэшэ. Юрэдөө, 330 һурагшадаймнай олонхинь — зариманиинь үйлэдбэриин бригадада, нүгөөдүүлынь эхэ, эсэгэтээ мал дээрэ — совхозой үйлэдбэридэ хабаададаг.

Тиихэдэ ерээдүйн мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлхэ хүдэлмэри эгээл бага классуудһаа эхилхэ ёһотой гэжэ педагогическа хэблэлнүүдтэ тон зүбөөр бэшэгдэнэ. Юрэдөө, ерээдүйн мэргэжэлые һурагшадта зүбөөр шэлүүлхэ хүдэлмэриин шанар классай хүтэлбэрилэгшын, предметнигүүдэй оролдолгоһоо дулдыдаха юм.

Би өөрөө 1972 ондо Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ багшанарай институт дүүргээд, Хориин район эльгээгдээ һэм. Математика хадаа һургуулида эгээл хүшэр предмедүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Гэбэшье математика гээшэмнай политехническэ шэглэлтэй предмет гэжэ мэдээжэ. Мүнөө үе сагта эрдэм техникын дэбжэлтын түргэдэжэ байһан үе сагта математика хадаа гол шухала эрдэмүүдэй нэгэн болонхой бшуу. Тиимэһээ энэ предмедые һайнаар зааха, тэрэнэй практическа үүргые һурагшадта ойлгуулха гэжэ шадалаараа болодогби. Минии заажа байһан предмедээр һүүлэй 4—5 жэлэй туршада нэгэшье үхибүүн һуралсалайнгаа жэлые муу сэгнэлтэтэйгээр дүүргээгүй юм. Би өөрөө математикада үнэн сэдьхэлһээ дурлаһан хүн хадаа шабинарайнгаа урдаһаа найдангяар хараха үялгатайб. Хэрбээ математикаар бэлигтэй үхибүүнэй дайралдабал, тэрэниинь бэхижүүлэн ургуулха гээшэ минии үялга бэшэ гү? Энэ хадаа мүн лэ ерээдүйн мэргэжэлые зүбөөр шэлүүлхэ хүдэлмэриин нэгэ хуби болоно гээшэ.

Мүнөө жэлдэ 4-дэхи, 6-дахи болон 9-дэхи классуудта заанаб. Һуралсалайнгаа жэлые яһала барагаар эхилээд байнабди. Хартаабха малталгада бүхы шахуу классууд хабаадаа.

Математика зааханһаа гадна 6-дахи классай хүтэлбэрилэгшэ гээшэб. Балшар наһантаяа хахасаад, эдир хаһадаа орожо ябаһан үхибүүдые хүмүүжүүлхэ, һургаха гээшэ мүншье нааданай хэрэг бэшэ ааб даа. Ниитын ажабайдалда эдэбхитэй байхаар. В. И. Ленинэй ажабайдалай болон тэмсэлэй нангин жэшээ дээрэ һурагшадаа хүмүүжүүлхэ гээшэ бүхы хүдэлмэринмнай гол удха болонхой.

37 үхибүүд минии класста һурана. Барандаа шахуу совхозой хүдэлмэришэдэй: хонишодой, малшадай, механизаторнуудай хүүгэд юм.

Һурагшадни угаа эбтэйнүүд. Совет республикануудай болон хани барисаанай фестивальда мүнөө үедэ тэдэмни түлэг бэлдэжэ байна.

Зүб даа, интернациональна һайхан мэдэрэлтэй, ажалша бэрхэ хүнүүдые хүмүүжүүлхэ гээшэ бидэнэй хүдэлмэриин гол жама ёһо ха юм даа.

Н. МАКСИМОВА,
Хориин районой Үдын дунда һургуулиин математикын багша.

Анна Александровна Максимова хори гаран жэлэй туршада Хяагтын районой Шара-Голой дунда һургуулида ажаллана. Эхин классуудай дүй дүршэлтэй багшын энгэртэ һаяхан Арадуудай Хани Барисаанай орден яларба. Энэ хадаа Анна Александровнагай олон жэлэй оролдосотой бэрхэ амжалтата ажалайнь толотомо гэршэ болоно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хяагтын районой Шара-Голой дунда һургуулиин эхин классуудай багша А. А. Максимова.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

РЕСПУБЛИКЫН ГЭГЭЭРЭЛЭЙ БОЛОН ТЕХНИЧЕСКЭ МЭРГЭЖЭЛ ОЛГОДОГ ҺУРАЛСАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДТЭ БУРЯАДАЙ АССР-эй ҺУРГУУЛИНУУДАЙ ГАБЬЯАТА БАГША ГЭҺЭН ХҮНДЭТЭ НЭРЭ ЗЭРГЭ ОЛГОХО ТУХАЙ

Арадай гэгээрэлэй талаар габьяатай байһанайнь түлөө **Бурядай АССР-эй һургуулинуудай габьяата багша** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ олгохо:

Афанасьева Долорес Максимовнада — Сэлэнгын районой Юрөөгэй дунда һургуулиин багша.

Арсаланов Дүгар Токтохоевичто — 4-дэхи СПТУ-гай директор, Хориин районой Хоринск гэжэ хүдэлмэришэдэй посёлок.

Бирбаев Бато-Очир Жалсановичта — Түнхэнэй районой Толтойн дунда һургуулиин багша.

Битаева Клара Еремеевнада — дүлии хүүгэдэй һургуулиин багша, Улаан-Үдэ город.

Булытова Зоя Ивановнада — Кабанскын районой Колесовско найман жэлэй һургуулиин директор.

Дубатовко Нинель Николаевнада — 22-дохи дунда һургуулиин директор, Улаан-Үдэ город.

Дунаева Ольга Иннокентьевнада — Прибайкальска районой Турунтаевскын дунда һургуулиин багша.

Корякина Виталина Георгиевнада — Баунтовска районой Усть-Муяын дунда һургуулиин багша.

Кузнецов Николай Васильевичта — Улаан-Үдын районой Ивалгын хүүгэдэй спортивна һургуулиин директор.

Куриганова Нина Федотовнада — Загарайн районой Онохойн дунда һургуулиин багша.

Мункуев Мирон Самбуевичта — арадай депутадуудай Улаан-Үдын районно Соведэй гүйсэдкомой арадай гэгээрэлэй таһагые даагша.

Мархаев Ким Малановичта — Улаан-Үдын авиационно техникумэй директор.

Потапенкова Вера Петровнада — 2-дохи техническэ училищиин директор, Улаан-Үдэ город.

Пальчиков Митрофан Игнатьевичта — 1-дэхи дунда һургуулиин багша, Северобайкальск город.

Пунцукова Роза Цыренжаповнада — Захаминай районой Санагын дунда һургуулиин багша.

Шойнжурова Роза Базаровнада — Хэжэнгын районой Хэжэнгын дунда һургуулиин багша.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Секретариин түлөө Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. КОЗУЛИНА.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной октябриин 1.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй

УКАЗ

РЕСПУБЛИКЫН ГЭГЭЭРЭЛЭЙ БОЛОН ТЕХНИЧЕСКЭ МЭРГЭЖЭЛ ОЛГОДОГ ҺУРАЛСАЛАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДЫЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ.

Залуу үетэниие һургаха, коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ талаар түйлаһан амжалтануудайнь түлөө Багшын үдэртэй дашарамдуулан, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй **Хүндэлэлэй грамотаар** шагнаха:

Бальжинимаева Сэсэг Соровнае — Хяагтын районой Үльзытын найман жэлэй һургуулиин багша.

Дондупова Евдокия Гомбоевнае — Хурамхаанай районой Дэрээнэй дунда һургуулиин багша.

Егорина Лариса Александровнае — 18-дахи дунда һургуулиин багша, Улаан-Үдэ город.

Зюзюкина Тамара Яковлевнае — Улаан-Үдын районой Ивалгын дунда һургуулиин багша.

Колмаков Василий Мартемьяновичые — Зэдын районой Торнин дунда һургуулиин багша.

Мисайлова Раиса Анфиногеновнае — Баргажанай районой Баргажанай-Адагай дунда һургуулиин һуралсал-хүмүүжүүлгын талаар директорэй орлогшо.

Нарбутовская Екатерина Алексеевнае — хүүгэдэй нэгэдэхи саадые даагша, Яруунын районой Нарһата тосхон.

Перевалова Галина Ивановнае — Загарайн районой Онохойн пионернүүдэй байшангай директор.

Плотникова Мария Ивановнае — ясли-садые даагша, Бэшүүрэй районой Бэшүүр тосхон.

Сороковикова Елена Константиновнае — Түнхэнэй районой Горхоной дунда һургуулиин багша.

Толстихин Александр Алексеевичые — нэгэдэхи СПТУ-гай мастер, Сэлэнгын районой Тохой тосхон.

Терентьева Тамара Алексеевнае — хоёрдохи дунда һургуулиин багша, Улаан-Үдэ город.

Шацкая Галина Ананьевнае — Кабанскын районой Сэлэнгын медицинскэ училищиин багша.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ

Секретариин түлөө Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүн Л. КОЗУЛИНА.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1981 оной октябриин 1.

Республикымнай ажалай үдэр

ПОЕЗДНУУДЫЕ ҺААТУУЛАНГҮЙГӨӨР

Һайндэр бүхэниие ажалай амжалтаар угтаха гээшэ совет арадай һайшаалта жама ёһо болонхой гээшэ. Хүн бүхэндэ дүүрэн эрхэ олгоһон Совет Конституциин үдэртэ зорюулһан социалис мүрысөөндэ оролсон, түмэр харгын 218-дахи машинна станциин коллектив һайн үрэ дүнгүүдые түйлаба. 34 километр зайда түмэр харгын рельснүүдые һэлгэн шэнэлхэ түсэбтэй һаа, тэрэнээ холо үлүүлэн дүүргээ юм. 9 һарын туршада 50,4 километр утатай түмэр харгын рельснүүд поезднуудые һаатуулангүйгөөр капитальнаар заһабарилагдажа, үбэлдэ бэлэн болгогдоод байна.

Энэ хүдэлмэридэ түмэр замай Сэлэнгын болон Улаан-Үдын дистанциин коллективүүдэй ехэ нэмэри оруулһаниинь элитэ. Тэдэнэй туһаламжаар машинна станциинхид ажалаа һайнаар эмхидхэжэ, адли түрэл предприятинуудай дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүү һууринуудые эзэлжэ ябана. Жэшээнь, июль һарын дүнгүүдээр тус коллективтэ түмэр замай Зүүн-Сибириин управлениин болон һалбариин Дорпрофсожой хоёрдохи мүнгэн шан барюулагданхай.

Ажалдаа үндэр бүтээсэ түйлажа, олоной магтаалда хүртэдэг түрүүшүүл олон. Тэдэнэй дундаһаа Н. Г. Догадинагай хүтэлбэрилдэг түмэр харгы заһабарилдаг гомодхогдоһон бригада, залуу инженер А. И. Голендзевай ударидадаг рельс нугалдаг, сэхэлдэг бригада, ахалагша механик В. В. Соловьевой хүтэлбэрилдэг бригадын гэшүүдэй амжалтые тэмдэглэмээр.

Түмэр харгын 218-дахи машинна станциин коллектив арбан нэгэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэлэй түсэб болзорһоонь урид дүүргэхээр эрмэлзэнэ.

В. ЦЫБИН,
КПСС-эй Кабанскын райкомой инструктор.

17 МЯНГААР ҮЛҮҮЛБЭ

Модо отолһон гү, али түймэртэ дайрагдаһан газарнуудта залуу сагдуулнуудай ногоорон ургажа байхые харахада нюдэндэ ехэл урихан байдаг аабза. Ой модоёо хамгаалха, баялигыень арьбажуулха зорилгоор мүнөө жэлдэ Баргажанай-Адагай лесхозой коллектив горитойхон ажал хээд байна. 200 гаран гектар талмайда модон тарингдажа, түсэб үлүүлэн дүүргэгдэнхэй.

Тус лесхоздо ажалай түрүүшүүл олон. Жэшээлэн хэлэхэ болоо һаа, В. А. Хлескин ба В. Ф. Степановай хүтэлбэрилдэг бригадынхид шэнгэрүүлгэ хэхэ түсэбөө 150 процент дүүргэжэ шадаа. Автомашинын жолоошод Ф. Е. Иньков, ба А. Х. Брыков хоорондоо мүрысэн хүдэлжэ, үндэр амжалта түйлаһанайнгаа түлөө Хүндэлэлэй грамотануудаар, үнэтэ бэлэгүүдээр шагнагданхай.

Ойн харуулшад Г. Т. Щапов, А. А. Хрущелев гэгшэд ажалдаа үнэн зүрхэнһөө, ханамжатайгаар хандажа, тайгын баялиг суглуулха түсэбөө ходоодоо үлүүлэн дүүргэнэ.

Хүн бүхэнэй эдэбхи үүсхэлэй, оролдолгын ашаар тус лесхоз продукци үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха 9 һарын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэбэ. Тиигэжэ даабариһаа гадуур 17 мянган түхэригэй продукци худалдагдаа.

Г. ЛАМУЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Партиина ажабайдал

МАРКСИСТСКО-ЛЕНИНСКЭ ҺУРАЛСАЛ

ТҮРҮҮШЫН ХЭШЭЭЛНҮҮД

Полит-һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхын урда тээ районой партиина организаци ниилээд ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Олонхи пропагандистнууд Политическэ гэгээрэлэй байшанда үнгэрһэн семинарнуудта мэргэжэлээ дээшэлүүлээ. Сентябриин 26-да район соомнай Пропагандистын үдэр тэмдэглэгдэбэ. Пропагандистнуудай урда партиин Железнодорожно районой комитедэй нэгэдэхи секретарь И. М. Пытин һуралсалай шэнэ жэлэй зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгөө. Һүүлээрнь пропагандистнууд дүй дүршэлөөрөө хубаалдаба. Түгэсхэлдэнь эрхим пропагандистнуудта Хүндэлэлэй грамотанууд, үнэтэ бэлэгүүд барюулагдаа. Пропагандистын үдэр полит-һуралсалай шэнэ жэлдэ бэлэдхэлэй ёһотойл шалгалта болобо.

Түрүүшын хэшээлнүүд бүхы район соомнай эмхидхэлэй үндэр хэмжээндэ, шагнагшадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэрбэ. Авиазаводой, ЗММК-гай, прибор бүтээлгын заводой полит-һуралсалай методическа советүүдэй ехэ хүдэлмэри ябуулһанай ашаар эдэ предприятинуудта түрүүшын хэшээлнүүд илангаа һайнаар үнгэрбэ. Жэшээнь, прибор бүтээлгын заводой полит-гэгээрэлэй кабинет түрүүшын хэшээлдэ хэрэгтэй литературын, методическа материалнуудай выставкэ бэлдээ. Заводой парткомой секретарь И. М. Кирдеев өөрөө лекци уншаба. Хэшээлнүүдэй үнгэргэлгые шалгаха хэрэгтэ районой хүдэлмэрилэгшэд, эдэбхитэд үргэнөөр хабаадуулагдаа. «Забайкалсельэлектросетьстрой» трестын пропагандист М. Б. Сотнич эрхим бэлдэхэлтэй хэрүүлжэ, шагнагшадаа эдэбхижүүлжэ шадаа.

«Бурятгражданпроект» институтта түрүүшын хэшээл үтаа һонирхолтойгоор үнгэрбэ. «Парти ба арадай бата нэгэдэл» гэһэн номой выставкэ эндэ хүдэлөө. Түрүүшын хэшээлэй үедэ бүүлгагдаһан фото-зурагууд полит-һуралсалда зорюулагдаһан альбом соо оруулагдаха юм. Тиихэдэ локомотивна деподо, түмэр харгын Улаан-Үдын отделенидэ хэшээлнүүд мүн лэ һайнаар үнгэрбэ.

Районоймнай бүхы шатын 835 полит-һургуули, семинар, кружогуудта 27 мянга гаран хүн түрүүшын хэшээлдэ хабаадаба.

А. ДОВГАНЬ,
КПСС-эй Железнодорожно районой парткабинедые даагша.

«Партиина һуралсалай гол шухала асуудал гэбэл, һайн үрэ дүнгүүдые туйлаха хэрэг болоно. Юу туйлахыень хүсэнэбди? Олонниты ажал хэрэгүүдтэнь партиина политикын ниилэхые, партиина гэгээрэлэй хүнүүдые, В. И. Ленинэй үгөөр хэлэбэл, «Коммунизмын табидаг бодото эрилтын ёһоор ябуулга хэжэ» һургахыень хүсэнэбди».
(КПСС-эй XXVI съезд дээрэ Л. И. Брежневэй хэлэһэн элидхэлһээ).

БОДОТО БАЙДАЛТАЙГААР ХОЛБОН...

Уржадар үдэшэлэн Н. А. Семашкын нэрэмжэтэ республиканска больницын элдэб мэргэжэлэй врачнууд, медицинскэ сестранууд шэнэ жэлэйнгээ политическэ һуралсалай түрүүшын хэшээл үнгэргөө.

Дурсагдагша больницын парткомой таһалга соо сагаан халаадтайшууд олоороо ута стол тойроод һуунхай, пропагандистынгаа хэлэһэниие анхаралтайгаар шагнажа, дэбтэрнүүдтээ үгэ бүхэниинь алдангүй бэшэжэ абанад. Эндэ түрүүшын хэшээлые уушханай пропагандист, врач-анестезиолог Митып Гармаевич Гармаев үнгэргэбэ.

— Үнэн зөөлөө би залуу мэргэжэлтэдтэй хэшээл үнгэргэнэб. Энэ бүлэгые больницымнай уушханай хирургиин отделенидэ даагша, республикын габьяата врач Борис Хунгеевич Антохонов даажа абанхай юм. Би залуу мэргэжэлтэдтэеэ хамта хэшээлээ үнгэргэнэб. [illegible] Урда жэлнүүдтэ хэшээлнүүднай һонирхолтойгоор, удхатайгаар үнгэрдэг һэн. Мүнөөшье һуралсалаа һайнаар эмхидхэхэдээ хараалагданхай, — гэжэ М. Г. Гармаев хөөрэнэ.

Түрүүшынгээ үдэр политическэ һуралсалай кружогто хабаадагшад һуралсалайнгаа жэлэй программатай танилсажа, гол темэнүүдээ тодорхойлон мэдэжэ абаа юм. Эдэнэр 1981—1982 онуудай һуралсалай жэлдэ КПСС-эй XXVI съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалха түсэб хараалаанхай.

Пропагандист Митып Гармаевичай мэдүүлһэнэй ёһоор, үнинэй врачнууд неделеэ бүхэндэ дүрбэн гол асуудалаар хэшээл, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэдэг гуримтай. Тодорхойлбол, уласхоорондын, дотоодын, соёлой, элүүрые хамгаалгын байдалаар һонирхолтой лекцинүүд уншагдана. Тэрэшэлэн нёдондонойхидли адли «Знание» бүлгэмэй туһаламжаар эрдэмтэд, лекторнууд уригдажа, элдэб темээр дэлгэрэнгы лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ байна. Илангаяа дээдэ һургуулинуудай багшанар, эрдэмтэд, советэй, партиина органуудай түлөөлэгшэд, мэргэжэлтэд хирэ-хирэ хэшээлнүүдые үнгэргэдэг гуримтай. Һаяхан республикын элүүрые хамгаалгын министр Л. Д. Мадыева эндэхи врачнууд болон медицинскэ сестрануудтай уулзажа, арбан нэгэдэхи табан жэлдэ республикын элүүрые хамгаалгын хүгжэлтэ, мүн саашанхи зорилгонууд тухай һонирхолтойгоор хөөрэжэ үгөө һэн. Энэнь мүнөө илангаяа политическэ һуралсалдань яһала туһа болоно үгэхэ байна.

Хэшээлдэ хабаадалсагшад пропагандистдаа олон асуудалаар хандажа, тодорхой харюу абанад. Эндэ түрүүшын хэшээл эмхитэйгээр, онсо һонирхолтойгоор үнгэрөө.

В. ДОРЖИЕВ.

СЭДЬХЭЛЭЙНЬ ОШО БАДАРУУЛАА

Шубуу үүсэлдэг цехэй коллектив мяха-консервын комбинат соогоо эгээл түрүүлэн арбадахи табан жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые дүүргэһэн алдартай. Эндэ хүдэлдэг 23 коммунистын үүргэ, харюусалгаяа дууһан мэдэрдэг дээрэһээ, мүн залуушуулай дунда политическэ хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин урагшатайгаар дээрэһээ иимэ амжалта туйлагдаа бшуу.

Энэ хэлээшэеэ баримтаар батадхая. Политическэ һуралсалай шэнэ жэлые угтуулан бэлэдхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулагдаа. «Ленинэй зааһан замаар», «Үйлэдбэриимнай түрүүшүүл» гэһэн лозунг-плакадууд тус цехэй улаан булангые шэмэглэнэ. «Арад зонтоёо бата нэгэдэлтэй байхадаа, парти хүсэтэй. Партитаяа бата нэгэдэлтэй байхадаа, тэрэнэй хүтэлбэри доро ябахадаа, арад зон хүсэтэй» гэһэн хэшээлэй темэ аржыса бэшэгдэнхэй. Ажалайнгаа үдэрые һаял дүүргэһэн хүдэлмэришэд — жараад шахуу хүн эмхитэйгээр сугларжа, 5 сагта хэшээл эхилбэ. Нэн түрүүн үдэ-хөөбэриин участогай хүдэлмэрилэгшэ, цехэй партиина организациин секретариин орлогшоор һая һунгагдаһан залуу коммунист Наталья Чужакина үгэ хэлэжэ, һуралсалай жэлэй эхилһээр сугларагшадые амаршалба.

Удаань цехэй начальник, 1956 онһоо таһалгаряагүй шахуу пропагандистаар хүдэлжэ, баян дүй дүршэлтэй болоһон А. Г. Скрицкая лекци-хөөрэлдөө эхилбэ. Тэрэ теоретическэ материалаа гүн удхатай, бодото ажабайдалһаа абтаһан баримтануудаар батадхан, түрэл партиингаа ба арадай бата нэгэдэлэй агуу хүсэн тухай үнэншэмэ зохидоор хөөрэбэ. Партиин залан сэхэ хүтэлбэри доро тус комбинат түрүү предприятинуудай нэгэн болон хүгжөө, республика соогоо, орон доторoo мэдээжэ хүнүүд эндэһээ урган гараа. Хэрбээ 1937 ондо оройдоол 3 коммунист хүдэлдэг байһан һаа, энэ тоо мүнөө 375-да хүрэнхэй. Эрхим бэрхэ комсомолшууд партиин зэргэдэ дэбжүүлэгдэнэ. Жэшээлхэдэ, үдэ-хөөбэриин участогай бригадир Ольга Чернигова хэды залуушье һаа, бэрхэ хүтэлбэрилэгшэ болон тодоржо, партида орохоор зууршалагдаа һэн. Мүнөө тэрэ нүхэдэйнгөө найдабариие харюулан, хүдэлмэрээ ульһа залитайгаар эмхидхэхэһээ гадна бригадынгаа гэшүүдые түрүү үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулдаг.

Цехэй 38 түлөөлэгшэ хүдэлмэришэн залуушуулай һургуулида, 15-ниинь техникумдэ заочноор һуралсадаг. Коммунис ажалай һургуулида, комсомолой кружогуудта олон хүн эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлдэг. 2 хүн мүнөө жэл дээдэ һургуули дүүргэһэ, 5 хүн үшөө һуралсажа байһаар. «Политсамообразование», «Молодой коммунист» журналнуудта, «Правда», «Комсомольская правда» газетэнүүдтэ захил олоор хэгдэдэг. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, тус коллективтэ хүдэлмэришэн бүхэнэй эрдэм мэдэсые, болбосорол гэгээрэлыень дээшэлүүлхэ гээшэ шухалын шухалада тоологдоно. Тиимэһээл коллективэй гэшүүд үйлэдбэриин ёһотойл эзэн байһанаа мэдэрдэг, ажалда ушардаг дутуу дундануудые усадхахын, зайсуулхын тула һаналаа дууһан табидаг.

Пропагандист А. Г. Скрицкая цехэй агитатор, политинформаторнуудай эдэбхи үүсхэл тушаа тогтоһон, тэдэнэй хүмүүжүүлхы, элсүүлхы үүргые онсо тэмдэглэһэн байна. Энэ хэрэгтэ коммунистнууд Н. М. Емельянова, М. И. Попова, З. Ф. Сальникова, комсомолшууд О. Епифанова, Г. Суетина, В. Живоглядова гэгшэд бодото хубитаяа оруулна. Цехэй коллектив КПСС-эй XXVI съездые угтуулан дэлгэрһэн 26 габшагай долоон хоногой мүрысөөндэ түрүү һуурида гаража, 1110 түхэригэй мүнгэн шанда хүртэһэн юм. Энэ мүнгэеэ бүхыдэнь эб найрамдалай жасада оруулаа һэн. Гадна жэл бүри хүдэлмэриингөө нэгэ үдэрэй салин хүлһые энэ жасада дамжуулдаг юм.

Г. ДАШЕЕВА.

ҺОНИРХОН ШАГНАА

«КПСС-эй дотоодын ба гадаадын политика» гэһэн курсаар Улаан-Үдын почтамтын коммунистнуудай полит-һургуулида түрүүшын хэшээл һайнаар үнгэрбэ.

«Арад зонтоёо бата нэгэдэлтэй байхадаа, парти хүсэтэй. Партитаяа бата нэгэдэлтэй байхадаа, тэрэнэй хүтэлбэри доро ябахадаа, арад зон хүсэтэй» гэһэн түрүүшын темээр партиина организациин секретарь А. П. Котельникова лекци уншаба.

Пропагандистаар гурбадахи жэлээ КПСС-эй гэшүүн, багшын дээдэ һургуулитай С. Ж. Дансаранова баталагданхэй.

Б. СОТНИЧ.

ОЛООРОО СУГЛАРБА

Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой конференц-зал соо марксистско-ленинскэ һуралсалай түрүүшын хэшээл уржадар үнгэрбэ. Эндэ хүдэлмэришэд, инженернүүд, технологууд болон бусад хүдэлмэрилэгшэд олоороо суглараа.

Нёдондо жэлдэ партиина, комсомолой политическэ ба экономическа һуралсалай хэшээлнүүдтэ тус заводой ажалшад эдэбхитэйгээр хабаадалсаа һэн. Марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури шудалха 3 һургуули, теоретическэ 2 семинар хүдэлһэн байна.

Мүнөө үедэ марксистско-ленинскэ һуралсалай 3 һургуули. «КПСС-эй гадаадын ба дотоодын политика», «Ленин, КПСС коммунис ёһо заншал, зан абари тухай» асуудалнуудаар теоретическэ семинар, «КПСС-эй экономическа политика» гэһэн курса шудалха научна коммунизмын һургуули байгуулагдаа.

«Марксизм-ленинизмын үндэһэ һууриин» һургуулинуудта заводой хүдэлмэришэд, мастернууд хабаадаха. Һара соогоо нэгэ дахин үнгэргэгдэдэг теоретическэ семинарта инженерно-техническэ бүлэгэй түлөөлэгшэд — инженернүүд, технологууд, экономистнууд һураха. Харин цехэй, таһагай начальнигууд научна коммунизмын һургуулинуудай хэшээлнүүдтэ ябаха юм. Хамтадаа 130 коммунист партиина һуралсалда хабаадаха.

Заводой директор А. В. Юхлин, ОТК-гай начальник Г. Ф. Петров гэгшэд эгээл бэрхэ пропагандистнууд гэжэ тоологдодог.

Партиина һуралсалһаа гадна, залуушуул комсомолой һургуулинуудта һураха ёһотой. Комсомолой һуралсалай 5 кружогто, коммунис ажалай 4, экономическа эрдэмэй 3 һургуулида залуушуул, комсомолой гэшүүд эрдэм мэдэсээ дээшэлүүлхэнь.

«Арад зонтоёо бата нэгэдэлтэй байхадаа, парти хүсэтэй. Партитаяа бата нэгэдэлтэй байхадаа, тэрэнэй хүтэлбэри доро ябахадаа, арад зон хүсэтэй» гэһэн темээр марксистско-ленинскэ һуралсалай түрүүшын хэшээл үнгэрбэ. Энэ асуудалаар КПСС-эй Советскэ районой партиина кабинедэй дэргэдэхи методическа соведэй түрүүлэгшэ, түүхын эрдэмэй кандидат А. С. Кирдяшкин элидхэл хээ.

Энэ асуудалтай үргэнөөр танилсуулха зүйрөө, манай оронной, Буряадай республикын, тус заводой жэшээнүүдые, таблицануудые, тоо, баримтануудые элидхэлшэ хэрэглэһэн байна. Жэшээлхэдэ, түрүүшын дүнгүүдээр 9 һарынгаа түсэб тус заводой коллектив алишье талаарнь горитойгоор үлүүлэн дүүргэһэн байна. Үнгэрһэн табан жэлэй туршада уралан нарижуулгын болон ухаалан зохёолгын 321 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 134 мянган түхэригэй эд зөөри алмагдаа юм. Тэдэ дурадхалнуудые оруулһан нүхэдэй дунда Н. А. Зверёвае, А. А. Коневые, Н. А. Колесниковые, Л. И. Бурлаковые болон бусадые нэрлэмээр.

Хэшээлэйнгээ түгэсхэлдэ марксистско-ленинскэ һуралсалай шэнэ жэлээр сугларагшадые амаршалаад, энэ асуудалаар хэрэглэгдэхэ литературые тэрэ дурадхаба. Тус заводой партиина организациин секретарь П. К. Козырев марксистско-ленинскэ һуралсалай саашанхи түсэбтэй танилсуулаа.

Б. ДОРЖИЕВА.

Загарайн районой XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой ахалагша хонишон Моисей Иннокентьевич Иванов баян дүй дүршэлтэй малшан гэжэ суурхадаг. Тэрэ жэлһээ жэлдэ эрхим амжалтануудые туйладаг юм. Суута хонишон энэ жэлдэ зуун түлгэ хонин бүриһөө 90 хурьга абажа түлжүүлээ. Тиихэдэ хонин бүриһөө 3,7 килограмм нооһо хайшалһан байна. Залуу хонишодые һурган хүмүүжүүлхэ талаар дүй дүршэлтэй Моисей Иннокентьевич хонидоо үрэжүүлхэ талаар мүн дүрэ шадабаритай юм. Мүнөө хонидые үрэжүүлгын халуун хаһада эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: хонишон М. И. Иванов.
Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

ОЛОНДО ЖЭШЭЭ ХАРУУЛНА

Эрхим түрүү энэ коллективтэй абаһаар уулзахадаа хүтэлбэрилэгшынь эдэбхитэй, эмхидхэхы шадабаритай, бэрхэ, ажалшадайнь эбтэй эетэй байһаниие элеэр ойлгохоор һэн. Үглөөгүүр ажалдаа эртүүр ерэһэн Рыгзен Нимаевич Жамбалов хүдэлмэришэдтэеэ үлэрэйнь даабари тобшохоноор, тодоор хэлэжэ ойлгуулба. Отделениие эрхилэгшэ нүхэр Жамбалов хабарай тарилгын, мүн хуряалгын, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын үедэшье энэ гуримаа нарииаар сахидаг заншалтай. Тиимэһээ суг хүдэлһэн хүнүүдынь хододоо журамтай байдаг.

— Хүн бүхэн юунэй түлөө хүдэлжэ байһанаа һайн мэдэнэ ха юм. Тэдэнэрые ажалда шэглүүлэн хүтэлбэрилхэ, ойлгуулха хэрэгтэй. Ажаллаха һайн эрхэ байдал байгуулха тухай халташье мартажа болохогүй, — гэжэ эрхилэгшэ хэлэнэ.

Энэ жэлдэ ургаса муу. Нёдондонойһоо гурбанай нэгэ хубидашье хүрэхэгүй байгаа. Хэглэһэн юумэн яһала ехэ. Жэшээлхэдэ, үхэрэй байра баригдаа, заһабарилагдаа, посхоод шэнэлэгдээ. Барилгынгаа материалнуудые өөһэдөө бэлдэһэн байна. 300 гектарта таригдаһан ороохото ургамалнуудаа хуряажа абаа юм. Тиихэдэ 140 гектар намарай паар хахалагдаа. Түсэбэй ёһоор 5000 тонно сенаж дарагдаха һаа, 6.000 тонннодо хүргэгдөө. 3700 центнер үбһэн һурилэгдэжэ нөөсэлэгдөө.

— Ажалай журам тухай тогтоходоо бригадна подрядай ажал тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй, энэ манда нэбтэрүүлэгдэнхэй, — гээд Рыгзен Нимаевич хэлэнэ. Бригадно-подрядай гуримаар хүдэлмэришэднай эсэсэйнгээ дүнгөөр тоосодог байна. Тиимэһээ хүн бүхэн шадаал һаа ехэ продукци абажа, мүнгэ ехээр олохые оролдоол ааб даа. Урдандаа хүдэлмэришэн бүхэн тодорхой участогайнгаа түлөө харюусалгатай байдаг. Хэрбээ трактор, техникын эбдэрбэл гансаараа заһабарилха ёһотой һэн. Харин мүнөө ташха ондоо болонхой, бултадаа оролдоно, — гээд Р. Н. Жамбалов хөөрэнэ.

Зундаа үбһэ хуряалгын үедэ хүдэлмэриин үдэр үглөөнэй 8 часһаа эхилээд, һүниин 2 час болотор үргэлжэлдэг һэн. Жамбалов өөрөө һүри сомодог түхеэрэлгэтэй трактор жолоододог бэлэй. Тэрэниие алтан гартай хүн гэхэдэ, алдуугүй. Хамаг юумэ заһабарилхадаа шадабаритай. Эндэ түхэрээн жэлэй туршада агроном, инженер, тоо бүридхэгшые харахагүйт. Зүгөөр Рыгзен Нимаевич ляжашье һаань үрдиһэн лэ байдаг. Тэрэнэй оролдохо, хэхэ юумэн тон ехэ. Запас частьнуудые, хүдэлмэришэдэйнгөө эдеэ хоол асарха, түлишэ, тоһодолгын материалай хэды шэнээн гаргашалагдаһые тоолохо ажал Жамбаловта даалгагданхай бшуу. Рыгзен Нимаевичай хэрэг ажалдаа эзэн ёһоор хандадаг нэгэ ушар тухай тогтохоор. «Улаан-Туяа» совхоз июлиин 20-һоо үбһөө сабшажа эхилдэг. Харин Жамбалов августын 20-до эхилнэ. Отделениие эрхилэгшэ захиралтые дүүргэнэгүй гээшэ гү? Үнэхөөрөөшье Рыгзен Нимаевич энэ талаар яһала зэмэлүүлһэншье байха. Гэбэшье зүб байһанаа сүм гэршэлжэ шадаа. Жамбалов июлиин 20-до олон жэлэй ногооной ургасые хуряангүй, һарын туршада соо үшөө ургахыень хүлеэгээ. Жэл бүхэндэ тэрэ үбһэ тэжээлээ богонихон болзор соо бэлэдхэдэг. Уникагайржа, ажалаа хойшонь татажа байһан ушар эндэ байгаагүй юм.

Рыгзен Жамбаловай отделениие даажа абахадань бүхы юумэн задагай зайдан байһан юм. Найдамтай хүдэлмэришэд, механизаторнууд олоор дуталдаа.

Эндэхи долоон механизаторнуудай табаниинь нэгэдэхи ба хоёрдохи классай механизаторнууд юм. Мүнөө жэлдэ Жамбалов механизаторнуудай бүгэдын һуралсал эмхидхэхэ хүсэлтэй.

Мүнөө Рыгзен Нимаевич 1982 оной тарилга тухай оролдожо эхилэнхэй. Хүндэ хоёр трактор заһабарилагдажа, халагалалгада табигдаа.

Октябрь һара соо Жамбалов поли дээрэхи бүхы хүдэлмэри дүүргэхээр хараална. Үбһэ тэжээлэй, таряанай хуряагдахатай адли бүхы техникэнь суглуулагдадаг.

Яруунын районой «Улаан-Туяа» совхозой отделениие эрхилэгшэ нэн түрүүлэн ажалай журам һайжаруулһанай ашаар ажахы доторoo амжалта туйлана ха юм.

К. СУДАНОВ.

КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые дэлгүүлхын түлөө

БАМ-ай ХАРГЫГААР...

1639 километр гэхэ гү, али БАМ-ай хахад шахуу хубинь баригдажа, ашаглалгада оруулагданхай. Байгал-Амарай түмэр замай управлени 1980 оной ноябриин 1-дэ байгуулагдаа һэн. АПН-эй корреспондент Раашль Биктагировай асуудалнуудта управлениин начальник Лев ЛОТАРЕВ харюусана.

Байгал-Амарай түмэр зам бүхы дээрээ — Амарһаа Байгал хүрэтэр — үшөө баригдаагүй гээшэ. Гэбэшье энэ харгы үни хада өөрын тусхай нэрэтэй болонтой хүдэлжэ байна..

— Мүнөө дээрээ БАМ хоорондоо таһархай, холбоо барисаагүй гурбан отделени болоно: Тындын, Северо-байкальскын, Ургалай... Зүгөөр эдэнэй туд бүхэниинь хүдэлжэ байдаг. Транссибириин түмэр замтай холбоотой юм. Тиимэһээ манай харгы хадаа транспортна асари ехэ албан болоно. Жэшээнь, модо зөөлгөөр тэрэ ороной түрүүшын ербан түмэр замай тоодо ороо. Сүүдхэдээ 5000 вагон энээгүүр гарана гэхэдэ, манай участогуудай ямар ехэ хүсэтэй болоно байһые элирхэйлэн харуулнабди.

Үнэхөөрөөшье, энэмнай айхабтар ехэ ажал ха юм даа. Энэ замай хүндэ хүшэр, хододоо сэбдэг хүйтэн, уруудам, үгсүүр газар нютагуудаар баригдажа байһыень анхаралдаа абаха ёһотойбди. Гэхэ зуура, харгы өөрөө хүдэлжэ байна гэхэдэ, алдуу болохогүй. Ушарынь юуб гэхэдэ, дүүргэгдээгүй барилга хэгдэнэ, оньһон техникэ туршагдана. Хүдэлжэ байдаг гурбан отделенидэ һаяар Февральска отделени нэгэдэн ниилэхэ байна. Хойшодоо Байгал-Амарай түмэр замай ниитэ утань 3900 километртэ хүрэхэ зэргэтэй. Гэбэшье энэ тоодо гайхаһанай үлүү — БАМ «һунаа бэшэ». Юрэ Алас-Дурнын харгы замһаа Известково—Ургал—Чегдомын гэһэн хуушанай һалаа бидэнэртэ дамжуулагдаха. Хуушан һалаае абахадаа, тэрэниие һэльбэн шэнэлхын тула оролдолго гаргаха ушартай болохо байнабди.

Тиибэ ябашье, БАМ-ай харгыгаар арадай ажахын 11 миллионһоо үлүү тонно ашаа зөөгдөө. Энэ табан жэлдэ бүхы түмэр замаар поездүүд ябадаг болохо.

— БАМ-ые XXI зуун жэлэй харгы гэжэ нэрлэдэг. Юрэдөө, тэрэниие оньһон техникээр хангалга энээндэ зохилдохо ёһотой ааб!

— Эдэ бүгэдын үндэһэ һуури болохо харгы замһаа эхилнэ. Сибириин сагай уларилай элдэб уршаг түбэгүүдые гаталха аргатай рельснүүдээр оромнэй бидэниие хангаа. Байгалиин яаха аргагүй орёо эрхэ байдалые хараада абажа, Байгал-Амарай түмэр замаар ябаха тусхай локомотивууд бүтээгдэнэ. Иимэ түрүүшын локомотивууд туршагдажа байнхай. Хүсэтэй, алмалта арьбалалта ехэтэй, хүйтэндэ тэсэмгэй байхаһаа гадна, тэдэ автоматикаар түгэс хангагдаха зэргэтэй. Тусхай һайн түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан электровозууд баруун, электрижүүлэгдэһэн, замаар дабшана. Энэнь илангаяа шухала. Ушарынь гэхэдэ, БАМ-ай энэ участогта бүхы шахуу тоннельнүүд малтагдажа байнхай. Эдэ бүгэдэ харгы замай айхабтар орёо түбэгтэй, хүндэ хүшэр газар нютагуудаар баригдажа байһыень гэршэлнэ.

Поездүүдай ябадалые хүтэлэн жолоодолгын эгээл түрүү хэрэгсэлнүүдые, жэшээнь, диспетчерскэ централизациие ашаглахаар түсэблэгдэнэ. Манай диспетчерскэ албан оньһон техникээр түгэс хангагдажа, харгы замай бүхэли участогые нэгэ хүн хүтэлбэрилхэ аргатай болохо бшуу. Энээнэй тула ехэ частотатай аппаратуратай тусхай кабельнууд татагдаха, автомадаар хангагдаһан телефонно болон телеграфна холбоон тогтоогдохо юм.

Манай вокзалнууд архитектурынгаа, мүн пассажирнуудта таарамжатай зохид байһаараа орон доторoo эрхим байха юм гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй.

— БАМ хадаа ороной түмэр замай үндэһэ һуури болоно. Гэбэшье нютагай эрхэ байдалые һайн мэдэхэ, БАМ-ай хангагдажа байһан шэнэ, Сибириин оньһон техникые шудалһан мэргэжэлтэд харгы замые хангаха зэргэтэй. Энэ асуудал ямараар шиидхэгдэжэ байна гээшэб!

— Амжалтатайгаар шиидхэгдэжэ байна. Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй хүдэлжэ байдаг транспортна харгы замуудта хүдэлжэ, мэргэжэл шадабаряа дээшэлүүлһэн инженернүүд мүнөө эндэ ажаллана. Ашаглалгада оруулагдаһан участогуудта ажалладаг хүдэлмэришэд, инженернүүд болон алба хаагшад урда тээнь өөһэдөө энэ харгы барилсаһан, тэрээгүүр поездүүдые жолоодоһон зон ха юм. Эдэмнай дүй дүршэл ехэтэй, хуби заяагаа ходоосо БАМ-тай холбохые шиидэһэн зориг түгэлдэр хүнүүд лэ.

Манайда үшөө нэгэ шалгагдаһан халаан бии. Харгы замай түрүүшын участогуудай ашаглалгада оруулагдахаһаа жэл урид ороной түмэр замай 550 залуу түрүүшүүлһээ габшагай отряд бүридүүлэгдэһэн байгаа. Тэдэ Тындэ—Беркакит гэһэн замда хүдэлжэ эхилһэн юм. Эдэнэй олонхид богонихон болзор соо албан тушаалаараа ургаа.

Габшагай шэнэ отряд һаяхан ерэбэ. Саашадаа бамайхидай ургажа ябаа залуу үетэндэ найданабди. Элдэб мэргэжэл олгохо һургуулинууд эмхидхэгдэн байгуулагдана. Байгша ондо Тындэдэ һургуули ашаглалгада оруулагдаа. Эндэ түмэр замай 7 мэргэжэл оложо болоно. Манайда өөһэдын техникум бии болохо. Эрхүүгэй болон Хабаровска транспортна институтуудай филиалнууд гол станцинуудта байгуулагдаха юм.

(АПН).

МҮРЫСӨӨНЭЙ ТҮРҮҮ ЗЭРГЭДЭ

Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой түрүү хонишон Баяр Дамбаевич Эрдынеевэй дүрые манай фотокорреспондент С. Балдуев зун республикын түрүү хонишодой зүблөөндэ хабаадалсахаяа ерэхэдэнь буулгаһан байна.

Залуу хонишон жэлһээ жэлдэ район, колхоз соогоо хонишодой дунда дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ илажа гарадаг юм. Баяр Эрдынеевэй ажалай намтар хонин ажалһаа эхилһэн байна. Тэрэ мүнөө долоодохи жэлээ хонишоноор хүдэлжэ ябана, мэргэжэлдээ дурланхай.

Түсэбтэ арбадахи табан жэлдэшье Баяр муу бэшэ дүнгүүдые туйлаһан юм. Үнгэрһэн жэлдэ Баяр Эрдынеев зуун хонин бүриһөө зуун хурьга абажа шадаһан байна.

Коммунист Баяр Эрдынеев энэ жэлдэ туйлаһан амжалтануудаа батадхахаар вэһэжэ, хонидые үрэжүүлгые шанартай һайнаар үнгэргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Мухар-Шэбэрэй районой «Знамя Ленина» колхозой түрүү хонишон коммунист Б. Д. Эрдынеев.

МҮНӨӨДЭР—БАГШЫН ҮДЭР

ҺУРАГША ТУХАЙ ҮГЭ

Арадай багшаһаа хүндэтэй хүн манай орон дотор үгыл хаш. даа. Гурбан миллионһоо улуу совет хүн энэ нэрые омогтойгоор абажа ябадаг. Эгээл үнэтэй юумэеэ—өөрынгөө ерээдүйе гү, али үхибүүдээ Эхэ оронойнгоо этигэн даалгадаг түгэс мэргэжэлтэдые бэлдэхэ хэрэгые 63 университет, 200 пединститут, 400 гаран училищи бэелүүлжэ байдаг юм.

Конституцяар олгогдоһон һураха эрхээ эдлэхэ хэрэгтэнь совет хүнүүдтэ байдаг һургуулиин багшанарай шэн зоригто ажал тухай, бүгэдэ арадай дуран болон хүндэ тухай ТАСС-ай корреспондентнүүд хөөрэнэ.

ҺАЙХАН СЭДЬХЭЛЭЙ, ЭРЭЛХЭГ ЗОРИГОЙ ХЭШЭЭЛ

...агогико болон искусст... 35 жэл соо үнэн сэдь... алба хэһэн, өөһэдынгөө ...ай багша Г. Сомойловто ...һан экспозицида та... ...а зурагуудаа Чаусска... һургуулиин һураг... ...магтал бииреэр бэшэ, ...рхөөрөө бүтээһэн бай...

...ын һайндэрэй урда ...дэһэн выставкэдэ Гри... Фёдоровичой олон ша... ...хүрэжэ ерээ. Мэргэ... уран зураашад, дизай... ...ран шэмэглэгшэд), ин..., барилгашад, фи... болон механизатор... ...өөрынь ашаар, гоё һай... ...этэ наһандань ханил... бүхы һурагшадынь тэ... дунда бии.

...ргуулиин музейн зал ...тэдэнэр наһажаал ...ай зэргэлэн, фронто... ...хамтартай Г. Сомойло... ...уралгын хэшээлнүүдые ...дан ябаа һэн. Тэдэнь ...сэдьхэлэй, эрэлхэг зо... ...хүмүүжүүлэгшэ боложо үгэ... ...н. Дайнай болоһон га... ...удта һурагшадаа да... ...а абаашахадаа, багшань ...а зураг зуруулха бэ... ...рин хожомой музейн ...алнуудые суглуулха ...һэн. Тиихэдээ нютагайн... ...ута хүбүүн, Советскэ... ...ай Герой, тагнуулшан ...аневич тухай материал ...лхадань туһалаа.

...елоруссиин ССР-эй габь... багша Г. Сомойло... ...олонинтэ һаяхан пен... ...дшэһэн байна. Гэбэ... ...айлшархуу гэртэ эдир... ...ай абяан замхадаггүй. Гэ... ...ажалда туһалхаяа, һайн ...удаа харуулхаяа, зүб... асуухаяа шабинарынь ...дадаа ерэдэг юм. Өөрөө... ...урдынхидаал адляар ехэ... ...болоһон, бишыханшье ...шадтаа үдэр бүри яаран ...ор зандаа. Һурагшадаа ...ни үхибүүд» гэжэ тэрэ ...рэн- нэрлэдэг.

Е. ГОРЕЛИК,

Минск.

ПРОФЕССОР ЦИФИРКИНЭЙ ХАНИНАР

«Хүндэтэ Цифиркин! Шинии орёо бодолгонуудые бодохоёо, һуралсалай шэнэ жэлэй эхилхые тон ехээр би хүлеэгээб». Латвиин Гүрэнэй университедэй научна хүдэлмэрилэгшэ Агнис Анджанс гэгшэдэ иимэрхүү бэшэгүүд сентябрь соо олоор ерээ. Энэ хүмнай «Профессор Цифиркинэй ханинар» гэжэ эдир математигуудай клуб эмхидхээд, хүтэлбэрилжэ байдаг юм.

«Пионер» гэжэ республиканска газетын хуудаһанда профессор клубай зүблөө удаан болгонгүй нээжэ байдаг. Тоонуудай болон һулдэтэ тэмдэгүүдэй нюусые олохыень һурагшадта тэрэ дурадхадаг, бодоһон тоонуудыень шалгадаг, шэнэ номуудтай танилсуулдаг. 400 гаран латыш һурагшад клубай саг үргэлжын гэшүүд юм, гэбэшье юрэнхыдөө республикын бүхы һурагшад тэрэнэй хүдэлмэридэ хабаададаг. Клубай зүблөөнэй материалнууд Латвиин бүхы һургуулинуудта эльгээгдэдэг.

— Хүүгэдтэй нигэжэ хүдэлхэдэ, сэдьхэлыем ехээр ханаадаг, — гэжэ кибернетикын һалбариин мэргэжэлтэ Агнис Анджанс хэлэнэ. — Диссертаци дээрэ хүдэлжэ байха үедөө хүүгэдтэ зорюулан. «Һонин математика» гэһэн ном бэшэжэ, «Профессор Цифиркинэй ханинар» гээшын ажал ябуулгын олон жэлэй дүршэлые согсолоо хүм. Үхибүүдэй эльгээһэн олон бэшэг зурагуудтай байдаг. Юрэнхыдөө, тэдэ зурагуудтань профессор өөрөө —буурал толгойтой, нюдэндөө шэлтэй хүн зураатай байдаг.

В. СМИРНОВ,

Рига.

ГЭР —БЭЛЭГ

Шэнэ гэртэ ороһоноо, тэрээнтэй хамта өөрынгөө мэргэжэлэй түрүүшын һайндэрые —Багшын үдэрые тэмдэглэхээ, ород хэлэнэй болон литературын залуу багша Мазаир Ахмедов хамта хүдэлдэг нүхэдөө уриба. Педагогическа институт дүүргээд, дээдэ һургуулиин эльгээлтээр Халдан һуурин ерэһэн хүбүүндэ һургуулиин гэр соо байра үгтэжэ, түлхюур барюулагдаһан байгаа.

Залуу багшын хүдэлмэриин эхин хүдөөгэй һургуулида һайндэрэйхеэр үнгэрөө юм. Предметнэ шэнэ кабинет соо тэрэ хэшээлээ эхилээ. Тэрэ кабинет соо мүнөө үеын лингафонно аппаратура болон һуралсалай техническэ бусад хэрэгсэлнүүд бии. Классһаа гарангүйгөөр, һургуулиин телецентр тээшэ телефоноор хонходожо, һуралсалай фильм захижа, тэрэниие харуулаад, түрүүшынгээ хэшээлые дүүргээ һэн.

Республика соогоо эрхимүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог Халданай һургуулида һайн заншал тогтонхой: залуу багшанарта һурган хүмүүжүүлэгшэ олгогдодог юм. Энэ талаар Мазаир ехэ золтой байгаа — «СССР-эй арадай багша» гэһэн нэрэ зэргэдэ һаяхан хүртэһэн, тус һургуулиин директор З. Шоюбов тэрэнэй һурган хүмүүжүүлэгшэ болобо.

Н. БАРСКИЙ,

Евлах, Азербайджанай ССР.

ХҮНҮҮДТЭ БАЯР ХҮРТӨӨХЭ

Сибириин нютагуудаар аяншалха үедэнь А. И. Герценэй нэрэмжэтэ Ленинградай педагогическа институдай агитбригадын вахтенна журнал һайн һанамжануудай дэбтэр болошоһон байна. Студентнэрэй городской конкурс дээрэ илажа гараад, ерээдүйн багшанар ВЛКСМ-эй ЦК-гай агит-даабарияр Красноярскын хизаар ошохо эрхэ олоһон байгаа. Тэдэнэр Абаканай болон Коньевын ажалшадтай уулзаа, Саяно-Шушенскын ГЭС-эй барилгашадта концерт харуулаа, комсомол эдэбхитэдэй һургуулида методическа хэшээл үнгэргөө.

«Хүнүүдтэ баяр хүртөөхэ!» гэһэн үгэнүүд—агитбригадын уряа. Тус агитбригада Армениин, Грузиин, Литвагай, Украинын, Эстониин городуудаар концертнэ рейдтэйгээр ябаһан байна. Агитбригадын гэшүүд хадаа имагтал хүгжэмшэд, хатаршад, уран уншагшад бэшэ, харин диспут үнгэргэжэ, лекци уншажа, политическэ дуунай конкурс эмхидхэжэ шадаха юм.

— Уран һайханай хүдэлмэрээр дамжуулан, ерээдүйн багшанарые бэеэ даагаад хүдэлжэ һургаха гээшэ манай гол зорилго мүн, —гэжэ ниитын мэргэжэлтэй факультедэй декан Ю. Виноградов хэлэнэ. —Дээдэ һургуули дүүргэһэн шабинарнай имагтал «предметнигүүд» бэшэ, харин хүмүүжүүлэгшэд, коммунис уг зорилгын дайшалхы тэмсэлшэд байха ёһотой. Имагтал хүн зоной дунда эдэбхитэй ябаһан лэ хүн манай талые шангаар бариха ёһотой бшуу. Тиимэһээ элдэб мэргэжэлтэй хүнүүдтэй уулзаха, орон соогуураа ехээр ябаха гэжэ бидэ оролдодогбди. Урда тээнь манай институт дүүргэжэ гараһан хүнүүдтэй агитбригада холбоотой зандаа байдаг. Студентнэрһээ гадна, залуу багшанар агитбригадын бүридэлдэ ородог юм.

О. СЕРДОБОЛЬСКИЙ,

Ленинград.

ҮНДЭР ТУШААЛ

Арадай багшые совет обществын омогорхол гэжэ нэрлэхэ ёһоороо нэрлэдэг. Коммунизм байгуулагша залуу үетэниие оюун бодолой талаар хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ оронойнмнай гурбан миллион багшанар сэгнэшэгүй хубитаяа оруулна. Арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэдэй урда партиин XXVI съездын табиһан шиидхэбэринүүд тэдэнэй ажалаар ажабайдалда бэелүүлэгдэнэ.

Энээн тухай Багшын үдэртэ зорюулагдаһан ССР Союзай Ехэ театрта октябриин 2-то болоһон баярай суглаан дээрэ хэлэгдэбэ. Табан жэлэй түрүүшүүл, соёлой болон эрдэм наукын ажал ябуулагшад, Москвагай пионернүүд багшанарые амаршалхаяа ерээ.

КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, КПСС-эй ЦК-гай секретарь М. А. Суслов, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Макеев, зарим министерство болон албан зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд, арадай гэгээрэлэй хүдэлмэрилэгшэд, ниитын түлөөлэгшэд президиумдэ һууба.

СССР-эй гэгээрэлэй министр М. А. Прокофьев элидхэл хээ.

ҺАЙХАН СЭДЬХЭЛ

Хүн зондо эрдэм олгохо, һайхан сэдьхэлэй үрэһэ тариха талаарнь абажа харабал, багшанар хадаа манай ажабайдалай түрүү хүнүүд болоно. Газарай суранзан мэтэ, багшын нүлөөн хүнэй ухаан бодолые бүрилдүүлэн сахиха жэшээтэй. Һайхан нүлөөнэй суранзан багшын зүрхэн сооһоо бурьялан гаража байха ёһотой.

Селенгинскын найман жэлэй һургуулиин директор Александра Павловна Сычкова иимэрхүүгээр хөөрөө һэн. Педучилищи дүүргэжэ гараад, долоон жэл соо багшалжа ябаһан Е. В. Мельникова яһала ехэ юумэ ойлгоо. Пединститудта заочноор һурабшье, һурган хүмүүжүүлэгшынгээ һургаалые мартаагүй.

Улаан-Үдын районой газар дээрэ оршодог Сибирь һууринай хүбүүд, басагад барандаа мүн лэ Александра Павловнагай һургаалые зүрхэндөө шэнгээһэн байха.

Владимирска областиин Муром хотодо багшын хоёр жэлэй институдые (дээдэ эрдэм олгодоггүй байһан юм) 30 жэлэй саана дүүргээд, Буряад орон эльгээгдэһэн байна. Тиигээд Доодо-Саянада хүдэлхөөр томилогдобо.

Сайбар шара үһэтэй, зөөлэн хүхэ нюдэтэй басаган ямар эршэтэйгээр хүдэлмэридөө ороо һэн бэ гэжэ тэрэ үедэ хамта хүдэлһэн нүхэдынь мэдэхэ. Доодо-Саянтын һургуулиин директор байһан Борис Сычков удангүй залуу басаганда дурадхал оруулаад, тэдэ хоёр айл болоһон юм.

Удангүй Сычковтон Сибирь һууринда зөөжэ ерээ. Урагшаа эрмэлзээһэн залуу багша заочноор һуража, институт дүүргээд, һургуулиин директорээр томилогдоһон байгаа.

—Багшанартаяа эгээл түрүүн уулзаһанаа элихэнээр һананӓб,—гэжэ Е. В. Мельникова энеэнэ. — Һөөл зөөлэхэнөөр, һөөл шадамараар намайе «намнажа» гаргаһыень. Намһаа оройдоол нэгэ наһаар эгэшэ Надимни һургуулида орохо болобол даа. Би яахадаа Надиһаа таһарха болообиб гэжэ уй-хай, уһан нюдэн болотороо уйлаад. һургуулида орохо гэжэ ошоод... Александра Павловнатай уулзашооб. «Лена, үшөө ехэ болоод, хойто жэлдэ ерээрэй, зүү? Ойлголсоо гүбди? Тиигээд гэртээ ошо даа»,—гэжэ аргадангяар аад, арсахын аргагүйгөөр хэлээ агша һэн. Юрэдөөл, хэлэхыень шагнахадаа, энэ хүнэй үгые дуулангүй байжа болохоор бэшэл хаш гэжэ ойлгоо һэм...

Үгыень дуулангүй байжа болохогүй гэжэ ондоошье үхибүүд, Александра Павловнагай зөөлэхэн аад, эрилтэтэйхэн үгэнүүдые шагнахадаа, зүрхөөрөө ойлгодог.

Найман жэлдэ һураад, хүсэд бэшэ дунда эрдэмтэй болоһон хүбүүд, басагадые үдэшэлгын хонхын ямараар үнгэрдэг тухай олон хүнһөө дуулааб. Зүрхэнэйнгөө гол сооһоо үгэнүүдые хэлэнэ ха гэхээр, һурагшадайнгаа наһан соогоо һанажа ябахаар, һургуулиин директор захяа заабари хэлэн үдэшэдэг зантай гэнэ.

Һурагшадайнгаа алдуу хэхэдэ, зүрхэнэйнгөө үбдэсэ һанаагаа зободог. һайн ябабалнь, өөрынгөө үхибүүдэй түлөө баярлаһанһаа өөрэгүй баясаха—эхын зөөлэхэн сэдьхэлтэй багшаяа шабинарынь угаа ехээр хүндэлдэг хаш гэжэ А. П. Сычковатай уулзажа, һурагшадтай хөөрэлдэхыень харахадаа ойлгохоор байгаа һэн. Юуб гэхэдэ, өөртэнь заалгаһан олон һурагшадынь мүнөө өөрынь хүтэлбэри доро хүдэлжэ, багшын ажалай нюусые шудална.

—Багшын мэргэжэлые шэлэхэ хэрэгтэмнай Александра Павловнагай жэшээ ехэ байгаа юм,—гэжэ тэдэнь нэгэн дуугаар мэдүүлнэ.

—Багшын үдэртэй дашарамдуулан, 30 жэлдэ һургуулида ажаллаһан һурган хүмүүжүүлэгшэ тухайдамнай газетэдэ бэшыт,—гэжэ залуу багшанар манда хандаа һэн.

Ю. ИГУМНОВ,
журналист.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. А. П. Сычкова һурагшадтаяа. 2. Эхин классай багша Е. А. Убхоева хоёрдохи жэлээ хүдэлжэ байнхай.

Н. ДРИГЕНОВЭЙ фото.

> «Һургуулида һуралсалай, ажалай болон сэдьхэл бодолой талаар хүмүүжүүлгын шанарые һайжаруулха, багшанарай болон һурагшадай ажалай үрэ дүнгүүдые сэгнэхэ хэрэгтэ албан хойрогоор хандалгые усадхаха, һуралсал ажабайдал хоёрой холбооe бодото дээрэнь бэхижүүлхэ, ниитэдэ аша туһатай ажалда һургуулиинхидые бэлдэхэ ябадалые һайжаруулха гээшэ мүнөөдэр гол шухала болоод байна. Эндэ багша хүн шиидхэхы үүргэтэй»
>
> (Л. И. БРЕЖНЕВ).

НАҺАНАЙ ХЭРЭГ

1.

...байкалиин районой Ту...тэвэ тосхоной дунда һур...иин математикын багша, ...СР-эй гэгээрэлэй отличник ...а Петровна Петрова хори ...н жэлдэ хүдэлжэ байна. ...гэн, өөртөө болон бусад... ...эрилтэ ехэтэй багша мате... ...ика заалгын онол аргые ...һайнаар шудаланхай. Тии... ...хэшээл бүхэндэ сэб гэ... ...бэлдэжэ, һуралсалай са... ...гүйсэдөөр хэрэглэжэ ша...

...шээлдэнь ороол һаа, тэрэнь ...ина үндэр хэмжээндэ үн... ...гэжэ ойлгохоор. Техни... ...хэрэгсэлнүүд, үзүүлэн ...үлха зүйлнүүд—хэшээ... ...шанартай болгохо юу... ...хүү бии. Тиимэл хадань ...агшадайнь 50—60 процент ...ба «5» гэһэн сэгнэлтэтэй... ...һурадаг.

...ина Петровна үхибүүдтээ ...хэһаа гадуур хүдэлмэри ...оор эмхидхэн ябуулдаг ...а. Гадна һургуулиин... методическа нэгэдэлые хү...бэрилдэг. Нэмэл хэшээл... ...дые ходо үнгэргэжэ, ...ынгөө болон ондоо һур... ...ингуудай багшанарта дүй дүршэлөө харуулдаг юм. һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд, арадай гэгээрэлэй таһаг багшын дүй дүршэлые согсолонхой.

Хабартаа, зундаа Нина Петровна шабинартаяа һургуули шадарайнгаа участок дээрэ ажаллаха дуратай юм. Тиимэһээ һурагшадынь, хамта хүдэлдэг нүхэдынь түрэлхид багшые хүндэлдэг шуу. СССР-эй гэгээрэлэй отличнигай тэмдэгээр шагнагдахадань, ямар олон амаршалганууд дуулдаа. бэшэгүүд ерээ гээшэ һэм! Гадна Буряадай АССР-эй Гэгээрэлэй министерствын, КПСС-эй райкомой болон арадай депутадуудай районно Соведэй гүйсэдкомой Хүндэлэлэй грамотануудаар нэгэтэ бэшэ багша шагнагдаһан юм.

Н. П. Петрова имагтал предмедээ болон классуудаа хараад ябадаггүй, ниитын хүдэлмэридэ угаа эдэбхитэй. Илангаяа педагогическа эрдэмэй үндэһые түрэлхидэй дунда нэбтэрүүлэн, лекци уншаха хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаададаг байна.

Хүдэлмэридөө һайн дүнгүүдые туйлан, өөрынгөө мэргэжэлэй һайндэрые энэ багша угтажа байнал даа.

2.

Хорин табан жэлһээ үлүү саг багшалжа ябаһан Нина Андреевна Шатовае мэндэшэлэнгүй үнгэрдэг хүн Турунтаево һуурин соо үгы ёһотой даа.

Нина Андреевна — эхин классай багша. Хорин табан жэл соо хэды олон балшархануудта «А» үзэг ойлгуулжа, арба хүрэтэр тоолуулжа, эрдэмэй эхин шатын табсаниие дабуулаа гэхэбта!

—Хэшээлдэ тон наринаар бэлдэдэг дээрэһээ зааһан юумэеэ хүүгэдтэ шанартай һайнаар ойлгуулдаг юм. Хэшээл дээрэ хэлэгдэхэ үгэ бүхэнөө эртээнһээ шүүжэ үзэдэг, —гэжэ һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд магтагша.

КПСС-эй гэшүүн Н. А. Шатова—районой эдэбхитэдэй нэгэн. һургуулидаа эхин классай багшанарай методическа нэгэдэлые хүтэлбэрилхэһээ гадна, арадай депутадуудай Турунтаевай сельсоведэй депутат юм. Багша-депутат уялгаяа угаа һайнаар дүүргэдэг гэжэ суутай.

Һурагшадайнгаа түрэлхидтэй багша тон ехэ хүдэлмэри ябуулна. Тиимэһээ олон түрэлхид багшын эгээл дүтын туһалагшад болонхой.

—Мүнөөнэй түрэлхид ондоо болонхой. Тэрэнииень харалсаха шухала,—гэжэ багша дүү нүхэдтөө сийлгуулдаг.—Эдэмнай ушар удха ойлгохо зон ха юм...

Нюусаар хэлэбэл, һурагшадынь багшадаа һайндэртэнь бэлэг болгон, һэмээхэнээр гоё концерт бэлдэжэ байгаа һэн. Багшын һайндэртэ түрэлхидөө уряод, багшаяа амаршалаад, концерт харуулха ёһотой.

П. ХАЛТАНОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

НЭМЭХЭ ГҮ, АЛИ ХОРООХО?

Бэшүүр һууринай Ленинскэ дунда һургуулиин багшанарай таһалга соо «Методическа булан» гэһэн стенд бии юм. Эрхим багшанарай дүй дүршэл тухай материалнууд энэ буланда табигдадаг.

Жэшээнь, эхин классуудай багша Полина Арсентьевна Петровагай дүй дүршэл согсологдонхой. Энэ багшын стаж 11 жэл болонхой. Түсхай дунда эрдэмтэй. Нэгэшье һурагшань хоёрдохи жэлдээ һуулгагдадаггүй. Һурагшадайнь 90 процент «4» ба «5» гэһэн сэгнэлтэтэйгээр һурадаг гээшэ.

Полина Арсентьевна хэшээлээ һониноор үнгэргэдэг. Харуулан ойлгуулха зүйлнүүдые, техническэ хэрэгсэлнүүдые заатагүй хэрэглэжэ, заажа байһан юумэеэ һурагшадтаа ойлгуулжа һаладаг. Һурагшадынь тоо бодолгодо угаа бэрхэнүүд. Үзэжэ байһан юумэнэйнгээ гол бодолые илгахадаа, тэдэ ямар бэрхэнүүд гээшэб. Ойлгоһон юумэеэ үхибүүд ажабайдалдаа хэрэглэжэ һуранхайнууд.

Сентябриин 18-да би залуу багшын математикын хэшээлдэ ороо һэм. Нэгэдэхи класс гээшэ угаа түбэгтэй гэжэ эхин классай багшаар хүдэлжэ үзэһэн хүн гүйсэд мэдэхэ даа. Гадна Полина Арсентьевнагай шэнэ һурагшад саадай бэлэдхэл гараагүйшүүл юм. Тиимэһээ хамаг юумые багша шэнээр эхилхэ баатай болоно.

Математикын кабинет һайнаар түхеэрэгдэһэн, хэшээлдэ хэрэгтэй юумэн хуу бии.

Зай, математикын хэшээл эхилбэл даа. Хэшээлэй эхилхэһээ түрүүн үхибүүд барандаа бэлэн болоод байгаа. Үсөөхэн хоног соо хүүгэдые иимэ гуримда һургаха гээшэ бэлэн бэшэ юм.

Багша самбарта тоонуудые бэшэбэ. Багашуул тэдэниинь нэрлээд үгэбэ. Түрүүн эхинһээнь һүүл хүрэтэр, удаань һүүлһээнь эхин хүрэтэр һурагшад тоонуудые тордиһогүйгөөр нэрлэбэд.

Тиигээд үхибүүд бодолго (задача) бодобо. Гоёор шэрдэгдэһэн, картоноор хэгдэнхэй гурбан шубуухай татагдаһан түмэртэ хабшуулаатай.

— Хэды шубууд байнаб? — гэжэ багша асууба.

— Гурбан шубууд! — гэжэ үхибүүд зүбөөр харюусаба. Багша үшөө нэгэ шубуу хабшуулба.

—Мүнөө хамта хэды шубууд болобоб? — гэһэн асуудал табигдаба.

— Хамта дүрбэн шубууд болоо, — гэжэ үхибүүд харюусаба. Тиигээд бодолгоёо самбар дээрэ бэшэбэ.

Энэ задачые зохёогоод, хамта бодоһоной̈нгоо һүүлээр шубуудай аша туһа тухай багша үхибүүдтэй хөөрэлдэбэ.

Багша һурагшадые самбарта гаргаба. Тэдэнь кассаһаа тоонуудые абаад, **нэмэхэ** (энээниие мүнөөнэй нэгэдэхиинхид плюс гэжэ нэрлэдэг болонхой), **болохо** гэһэн тэмдэгүүдые хоорондонь зүбөөр табиха юм.

Үхибүүд эсэнтэбэ хэбэртэй. Багша угаа һонёор физкультминутка үнгэргэжэрхибэ. Үхибүүд бодожо, партынгаа саанаһаа гараад зогсобо. Тиигээд «модо һуулгаба». Тэдэ «модонуудынь» аалиханаар өөдөө «ургана», «Һалхин үлеэжэ, мүшэрнүүд найгана, набшаһад һаршаганалдана». Үхибүүд гархануудаа һэжэрэн, набшаһанай хүдэлхые харуулна.

Удаань даабари шалгагдаба. «5» гэһэн тоонуудые үхибүүд бэшэхэ байһан байгаа.

Нэгэ- нэгэ мүр соо «5-нуудые» бэшэжэ үрдибэ. Тиигээд тоогой диктант болоо. Энэ үедэ багша бүхы классай хүдэлмэриие ажаглан харана. Нэгэшье үхибүүе харааһаа алданагүй. Бэрхээр ажаллаһан үхибүүе магтаадхина.

Юрэдөө, 45 минута соо һурагшад угаа ехэ юумэ хэжэ үрдиһэн байна. Ямар ушарта нэмэхэ, хорооxoёо ойлгонхой. Нигэжэ бишыхан һурагшад үдэр бүри шэнэ юумэ мэдэхэ боложо, шэнэ юумэндэ һуража байхадаа, һургуулидаа угаа дуратай байна бшуу.

М. АШИРОВА,
багша-пенсионерка.

Социалис оронуудаар

КОМБИНАДАЙ 30 ЖЭЛЭЙ ОЙ

...РЛИН. Германиин Демократическа Республикада ...бэрилэгдэдэг бүхы шэрэмэй дүрбэнэй гурбан хубиие ...гэжэ комбинадай коллектив гаргана. Эндэ түрүү... ...доменно пеэшэн эгсэ гушан жэлэй саада тээ хүдэл... ...лһэн түүхэтэй. Тиихэдэ барилгын талмай дээрэ ...ёһоор ээм ээмээ түшэлсэн, совет болон немец ...гшад, хабсаргагшад хүдэлдэг бэлэй. Айзенхоттен... ...ай комбинадай коллектив мүнөө СЕПГ-гэй X ...н шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ зуураа, үйлэдбэ... ...э хэмжээе 25 процентээр дээшэлүүлхэ зорилго ...табяад, эршэмтэйгээр хүдэлжэ байнхай. Жэлэй ...эр 1,8 миллион тонно шэрэм хайлуулагдахаар баг...лагдана.

...ОЛОН ТОДОРХОИЛОЛГЫН МАШИНАНУУДАЙ АШААР

...АГА. Чехословакиин худалдаа наймаанай предприя...дта электронно тоолон тодорхойлолгын машинанууд ...ээр хэрэглэгдэдэг боложо, ажал хүдэлмэриинь аша ...гурим журамтай болгоо. Бүхы тоолон тодорхой... ...н хэрэгые автомат системын ашаар ябуулдаг бо... ...оо уламжалан, 12 мянга шахуу кладовщик, тоо бү...шэ, бухгалтер, товаровед ондоо ажалда шэлжүүлэг... ...энэ табан жэлэй туршада худалдаа наймаанай эмхи... ...үшөө 60 ЭВМ тодхогдохо юм.

«ТИФОН»—ТЭЖЭЭЛЭЙ ШЭНЭ УРГАМАЛ

...ФИ. «Тифон» гэжэ тэжээлэй шэнэ ургамал Толбу... ...округой найман агропромышленна комплексын ...ын участогуудта тарагдаа. Хоёр жэл соо ургажа, ...дсэдэг энэ гибрид тариагдаһаар дала хоноод байха... ...ектар бүриһөө 35—50 тонно ногоон тэжээл үгэжэ ...а. Болгариин селекционернүүдэй зохёоһон энэ урга... ...кукурузын удаадахи тон шухала тэжээлэй культура ...нь гэһэн сэгнэлтэ мэргэжэлтэд үгөөд байна.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ХУБИТА

...НОЙ. Хүдөө ажахын үйлэдбэриие түсэблэхэ респуб...ка институдай байгуулагдаһаар 20 жэлэй ойе ...нс Вьетнамай ажалшад үргэнөөр тэмдэглэбэ. Үн... ...табан жэлэй туршада институдай коллектив хэдэн ...тон шухала асуудалаар эрдэм шэнжэлгын хүдэл... ...дые хэһэн байна. Эрдэмтэдэй ажалай үрэ дүнгүү... ...радай ажахыда нэбтэрүүлһэнэй ашаар нилээд ехэ ...зөөри алмагдаһан гээшэ.

...һэн табан жэлэй туршада институдай эрдэмтэд ...ай бүхы провинцинуудай хүрьһэнэй картануудые зо..., тэрэнэй үндэһэн дээрэ республикынгаа газар ...элдэб районуудта хубаажа, саашанхи хүгжэлтынь ...тодорхойлһон байна. Эрдэмтэдэй дурадхалые ха...а абажа, эдеэ хоолой болон техническэ ургамалнуу... ...ургуулха тусгаар шэглэлтэй шэнэ районууд байгуу... ...ла эхилэнхэй.

(ТАСС).

ФРАНЦИИН ПАРЛАМЕНТДА

ПАРИЖ. Франциин парламентын онсо яаралтай сесси боложо тараба. Правительствын бэлдэһэн хуулиин проектнүүдые зүбшэн хэлсэхын тула энэнь зарлагдаһан байгаа. Депутадууд болон сенаторнууд нютагай засагай зургаануудай этигэмжэ түлөөлэлгэнүүдые нилээд үргэдхэхөөр хараалһан хуулиин проектые баталаа, фашис Германиие илаһан үдэрөө һайндэр болгон соносхохо тухай, саазалха шиидхэбэриие бүхы наһан соогоо түрмэдэ һуухаар һэлгэхэ тухай, ажалшад-эммигрантнуудай сахиха гурим тухай, мүн бусад хэдэн хуулинуудай проектнүүдые һайшаагаа.

Парламентаринарай МЭДҮҮЛГЭ

БОНН. Засаг барилсажа байгаа Германиин социал-демократическа партиһаа Бундестагта һунгагдаһан 50 шахуу депутадууд амгалан байдал хамгаалха олон түмэнэй жагсаалда нэгэдэхэ хүсэлэнтэй байһан тухайдаа мэдүүлбэ. Тиимэ жагсаал октябриин 10-да ФРГ-гэй ниислэлдэ болохо. «Политическэ ба экономическа зорилгонуудые шиидхэхын тула сэрэгэй хүсэ хэрэглэлгые буруушаагшадтай хамта тэмсэхэбди», — гэжэ эндэ парламентаринарай тараһан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Буу зэбсэгүүдые бүтээлгэ хизаарлаха тухай хөөрэлдөө хэхэ шухала гэжэ СДПГ-һээ Бундестагай депутадууд тусхайлан тэмдэглэбэ.

ТАСС АПН Хилын саанаһаа

АРСАЛДААНАЙ ОРШОН БАЙДАЛДА

МЕЛЬБУРН. Холбооной гэшүүдэй — гүрэнүүдэй толгойлогшонор, оронуудай правительствануудай конференци арсалдаатай оршон байдалда Мельбурнда нээгдээ. Конференцидэ 41 гүрэнэй түлөөлэгшэд хабаадана.

Конференциин зүблэхэ зүйлэй хэдэн гол асуудалнуудаар горитой арсалдаануудай гараһаниинь хэдэн делегадуудай мэдүүлгэ дотор уулзалгын эхилхын урда тээ элирһэн юм. Уласхоорондын шухала асуудалнуудта ондо ондоогоор хандадаг байһаниинь элирхэйлэгдэхэһээ гадна, мүн элдэб янзын дарлалта ба доромжолгодо эсэргүү уласхоорондын бүри таарамжатай экономическа гурим тогтоохын түлөө тэмсэлдэ хүгжэжэ байгаа оронуудай бүри эдэбхитэйгээр хабаададаг болоһониинь харагдана.

Шэнжэлэгшэдэй һанамжын ёһоор, Намиби тухай, Анголодо эсэргүү зэрхэг түримхэй ябуулга тухай асуудал конференциин гол асуудалнуудай нэгэн болохо байна. Африка түбиин оронууд ЮАР-ай политикые эрид буруушаана, хархисуудые номгоруулхаар эрид шанга хэмжээ уулзалгын үедэ хараалха хүсэлэнтэй байна.

Индиин премьер-министр Индира Ганди энэдэ үгэ хэлэхэдээ, буу зэбсэгүүдые үрдилдэн түхеэрэлгын аюултайгаар һүжэрөөгдэжэ байһан тухай тэмдэглээд, дэлхэй дээрэхи шахардуу байдал һуларуулха, уласхоорондын шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулхыень холбоото оронуудые уряалба.

ХАРАТА ЭТЭГЭЭДҮҮДЭЙ ХОРОТО МУУХАЙ ААША

БЕЙРУТ. Ливанай ниислэл хотын баруун хубида араб университет байдаг юм. Тэндэ, Афиф ат-тыба гэжэ үйлсэдэ, эгээлэй зондо — ливанецууд ба палестинынхидта эсэргүү хорото муухай шэнэ ябуулга хэгдээ. Октябриин 1-нэй үглөөнэй юһэн час 55 минутын үеэр, хотын зоной түлэг ажаллажа байхада, ехэ хүсэтэй тэһэрэлгэ болоо. Тиимэ балмад муухай ябуулгаһаа шалтагаалан, 100 шахуу хүн алуулһан, 250 хүн шархатаһан байна. Тэдэнэй нилээд олониинь — үхибүүд ба эхэнэрнүүд. Түргэн туһаламжын машинанууд шархатагшадые зөөнэ.

ИРАНДАХИ ОРШОН БАЙДАЛ

ТЕГЕРАН. Иранай исламска республикын хүтэлбэрилэгшэ аятолла Хомейни радиогоор үгэ хэлэхэдээ, орон доторхи шажанай ба гүрэнэй элитэ мэдээжэ ажал ябуулагшадта эсэргүү хорото добтолгонуудай хэгдэжэ үргэлжэлһөөр байһые эрид буруушааба.

Үнгэрэгшэ һарын турша соо засаг түрэдэ эсэргүү этэгээдүүд Иран доторхи 300 гаран хүнэй—шажанай ажал ябуулагшадай — засагай түлөөлэгшэдэй аминда хоро хүргэһэн байна гэжэ Иранай генеральна прокурор Хосейн Мусави пресс - конференци дээрэ мэдүүлээ.

«Геркулес С-130» гэдэг Иранай сэрэгэй-транспортна самолёдой усалда ороһон тухай хуулита мэдээсэл эндэ тунхаглагдаба. Энэ самолёт шархатаһан хүнүүдые Ахвазһаа абаад ябатараа, Тегеранһаа үрдүүр арбан километрэй зайда эбдэрһэн ба шатаһан байна. Үхэгшэдэй дунда — Иранай оборонын министр полковник М. Намджу, Иранай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй нэгэдэмэл штабай начальник генерал Вали Феллахи болон бусад хэдэн дээдэ тушаалтай нюурнууд бии гэжэ мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

Иранай радиогой мэдээсэһэнэй ёһоор, орон доторхи мүнөөнэй засаг захиргаание унагааха зорилготой зэбсэгтэ ябуулга хээ гэжэ гэмнэгдэн, үшөө 43 хүн Тегеранай түрмэ дотор ойрын үдэрнүүдтэ саазалагдаһан байна.

ХОТО, ХҮДӨӨГЭЙ ҺОНИН

ТОЛТОЙДО МУЗЕЙ НЭЭГДЭБЭ

Советскэ Союзай Герой Ж. Е. Тулаевай ажабайдал, намтарынь олониитэдэ мэдээжэ ааб даа. Гэбэшье түрэл нютаг Түнхэнэйнь хүн зон Жамбал Ешеевич тухай бүри тодорхойгоор мэдэжэ абахые хүсэдэг. Баатар габьяагайнь эхин үлгы болоһон Түнхэн тоонто нютагайнь хүн зоной иимэ хүсэлтэй байһаниинь ойлгросотой гээшэл.

Эгээл иимэ уг зорилготойгоор тус районой Толтойн дунда һургуулида түүхын, хизаар ороноо шэнжэлгын музей нээгдэбэ. Дайнай урда жэлнүүдтэ эндэ Ж. Е. Тулаев һураһан юм. Гэхэһээ гадна Хоймор нютагһаа урган гараһан Самбу Хайдапович Булутов немец булимтарагшадһаа түрэл ороноо хамгаалалсаха үедөө шалгарһан байна. Тэрэнэй үбсүүндэ дайшалхы Алдар Солын гурбан орден ялардаг.

...Үнгэрһэн һара соо багшанар, һурагшад музей байгуулгада олооро хабаадалсаа. Экспонадуудынь уридшалан суглуулагдаһаншье һаа, эмхидхэлэй ехэ хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй байгаа бшуу. Географиин, түүхын, утадхагдаһан үдэрэй бүлэгэй багшанар В. С. Ахаджанов, Э. С. Зомонова, Д. Д. Холхоева, Л. С. Таханова, мүн буряад хэлэ, литературын багша С. Д. Сотникова һурагшадые элсүүлэн, онсо оролдолго гаргаа юм.

Шэнэ музей хужарлан харахаар. Хойто ханадань — Ж. Е. Тулаевай томо гэгшын дүрэ зураг. Һурагшадай зунай үедэ ажаллажа олоһон мүнгөөр Ленинградай уран зураашадта энэ портрет захигдаһан юм. Геройн бэедээ абажа ябаһан жэжэ хэрэгсэлнүүд, ажал хүдэлмэридөө хэрэглэдэг байһан зэр зэмсэгүүд экспонадууд болгогдожо табигданхай. Буряад арадай бэрхэ мэргэн, ухаансар һүбэлгэн хүбүүнэй баатаршалга тухай хөөрэһэн материалнууд харагшын анхаралые онсо татаһаниинь гайхамаар аал?

Дайшалхы Алдар Солын гурбан шатын орденто сэрэгшэн С. Х. Булутовай дүрэ зураг, ажабайдал тухайнь мэдээсэлнүүд сугларагшадые һонирхуулна. Мүнөө Самбу Хайдапович Челябинск хотодо ажаһуудаг, тракторна заводто хүдэлдэг юм. Алдар габьяатанай нэрэ солые мүнхэлхэ зорилгоор бэдэрэлгын хүдэлмэри ябуулдаг эдиршүүлэй нэрэ дээрэ һая тэрэ бэшэг бэшэһэн, һонирхоһон асуудалнуудтань харюусаһан байна. Нэгэнтэ бэшэ нютагтаа айлшалһан, Ж. Е. Тулаевай нэрэмжэтэ дружинын хүндэтэ пионер боложо абтаһан байна. Нютагай эрхим хүбүүнэй ажал ябуулгые хэншье мартахагүй бшуу.

Саашань анхараад харахада, урдын сагта буряад зоной үмдэдэг хубсаһан, зүүдхэл, хубиинь хэрэгсэлэй зүйлнүүд олон. Хэтэ сахюур, гуули, зэд ба мүнгөөр уралан хэгдэһэн бүтээлнүүд дүүрэн.

Энэ һургуулидамнай эдир уран гартанай кружок үнинэй хүдэлдэг. Республикын һургуулинуудай техническэ уран бүтээлэй выставкэнүүдэй үедэ кружогой гэшүүд нэгэнтэ бэшэ түрүү һуури эзэлһэн байха юм. Зайн галаар хүдэлгэгдэдэг хони хайшалдаг хайша СССР-эй Арадай ажахын түйлалтануудай выставкэдэ табигдажа, тусхай шагналда хүртөө һэн. Мүнөө музейе тэрэ шэмэглэнэ. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойдо зорюулан хэгдэһэн түүхэтэ броневик байгуулгынгаа, гадаада түхэлэйнгөө талаар бултанда һайшаагдана. Совет-монгол хани барисаанда зорюулжа, В. И. Ленинэй ба Сүхэ-Баатарай бюстнүүд бүтээгдэһэн юм. Эдэ экспонадууд шанар һайнтай гээд тэмдэглэмээр.

Хэдэн арбаад альбом, планшедүүдэй хуудаһые ирахада, түрэл нютагай түхэл шарай, хүгжэлтынь түүхэ, хүн зонойнь ажал хэрэгүүд тухай тон тодорхойгоор бэшэгдэнхэй. Эндэһээл нютагай, районой саашанхи дабшалта тусхай һонирхолтой баримтануудые мэдэжэ абамаар.

Б. БИРБАЕВ, багша.

Түрэл ороноймнай түүхэһээ

ТУҺАЛАМЖА ҮЗҮҮЛЭЭ ҺЭН

Жаран жэлэй саана Волго мүрэн шадар аргагүй ехэ ган гасуур тохёолдожо, газар таряалангынь мэлигүүн болотороо шаташаһан юм. Эндэхи зон эдеэ хоолоор дуталдажа, үлэсхэлэн хооһон байдалда ороод, нилээд ядарһан, зобоһон гээшэ ааб даа.

1921 оной намар Буряадай ажалшад Волго шадархи хүн зондо һайн дуранай туһаламжа үзүүлхэ гэжэ шиидээ һэн. Республикын түбэй архив соо энэ туһаламжа тухай тоо, баримтануудтай тодорхой мэдээсэл оломоор. Жэшээлхэдэ, Хориин районой Гушадай хошуунда ба тэрэнэй бүхы сомонуудта айл бүхэнһөө таряа талхан суглуулагдаһан байна. Тиигэжэ энэ хошуунай Баллягын сомондо гушан гурбан пүүд ороhо таряан суглуулагдаһан юм. Һуурин хүн зон холын Волго шадар ажаһуугшадай ядаралые сэдьхэлдээ ехэл дутөөр мэдэрээ бшуу. Тиихэдэ Булагай, Оборой, Хатангарай сомонуудта тус тустаа 51, 114, 23 пүүд таряа талхан суглуулагдаа һэн. Ехэ Гутай сомоной 108 айл 146 пүүд талха, 52 пүүд обёос, шэбэртынхид 57 пүүд талха, 62 пүүд обёос хамталан тушааһан байна. Дабаатын, Хонхолын, Хайсагарай, Алташын сомонууд мүн лэ бусадһаа дутуугүй талха таряа суглуулжа, олоной оролдолгодо хубитаяа оруулалсаа һэн.

Энэ бэрхэшээлтэй хаһада ямар айлнууд хэды шэнээн талха таряа үгөөб гэжэ дансануud соо тодоор тэмдэглэгдэнхэй.

Тэрэ сагай Гушад хошуунай зон (мүнөөнэй байдалаар харахада Бэшүүрэй райондо, Петровско завод шадар ажаһуугшад) энэ ехэ гасаланай үедэ ород аха дүүнэртээ һайн дуранай туһаламжа үзүүлжэ, дэлгэр һайхан сэдьхэлэйнгээ шанар шэнжые гэршэлһэн намтартай гээшэ.

М. ДУГАРОВ, Буряадай АССР-эй түбэй архивай хүдэлмэрилэгшэ.

ТАРИМАЛ МОДОД НОГООРНО

Охин-Булагай лесничествэ хэдэн арбаад жэлэй туршада «Бэшүүрэй оньһожоруулагдамал лесхозой эрхим коллективүүдэй нэгэн гэжэ тоологдодог. Ойн баялигые хамгаалха, арьбадхаха талаар саг үргэлжын хүдэлмэри ябуулжа, социалис уялгануудаа сүм дүүргэдэг юм.

Эндэ Михаил Меркулович Разуваев хорёод жэлэй туршада хүдэлнэ. Охин-Булагай совхозой таряалангые нэбтэ үлеэһэн һалхинһаа абархын тула зурууд модо олоор таринхай. Мүнөө нэгэ жэгдэ жагсаалда зурыһан модонуудые харахада, хэды гоёб! Харуулда байһан сэрэгшэдые эрхэ бэшэ һануулна.

— Эдэниие ургуулхын тула ехэл оролдолго, тэсэбэри хэрэгтэй даа. Теэд зарим хүнүүд модо һуулгаха, харууһалха гээшые шухала дээрэ тоолодоггүй, хайша хэрэгээр хандадаг байха юм. Тиимэһээл ойлгуудамжын хүдэлмэри ябуулха гээшэ — манай уялга, — гэжэ М. М. Разуваев хөөрөө бэлэй.

Лесхозой хүдэлмэришэдэй гараар һуулгагдаһан нарһан тужые харабабди. 1934 ондо болоһон түймэрэй үедэ набша, намаата ургамал дуугаһан шаташаһан юм. Тиин 1964 ондо сагдуулнууд һуулгагдаад, анхан хооһон байһан газарта ой модон нэмжын шууяна. Энэ хэрэгтэ ажалай ветеран М. М. Разуваевай хубита ехэ.

Вл. БОРИСОВ.

СССР-эй Наукануудай академиин Сибиричн отделениин Буряадай филиалда 476 эхэнэр хүдэлдэг, тэдэнэй 112-ынь эрдэмтэ хүдэлмэрилэгшэд юм.

Геологическа институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ, геолого-минералогиин эрдэмэй кандидат Юлия Николаевна Каперская эндэ хорин гурбан жэлэй туршада хүдэлнэ. 1972 ондо Новосибирск хотодо эрдэмэй кандидадай нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө диссертаци хамгаалһан намтартай. Мүнөө тэрэ Байгал шадарай хада ууланuудта олдоһон минеральна, ашагта малтамалай хэбтэшэнүүдые шэнжэлдэг, гранитна бүридэлнүүдэй онсо шэнжые шудалдаг юм. Эрдэм наукын хүгжэлтэдэ өөрынгөө хубитые оруулалсажа байһан Ю. Н. Каперская коллективэйнгээ ниитын ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаадалсадаг, оролдосото ажалаараа шалгарһанайнгаа түлөө Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнагданхай.

Эрдэмтэ эхэнэр саашадаашье шэнжэлэн шудалха хүдэлмэреэ гүнзэгырүүлжэ, тэсэбэри ехэтэйгээр, нарин нягтаар ажаллаха зорилготой.

ЗУРАГ ДЭРЭ: Ю. Н. Каперская.

М. СУТУРИНАЙ фототекст.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ЖАСАДА

Зэдын районой ажалшад амгалан тайбан байдалай түлөө тэмсэлдэ бодото хубитаяа оруулалсадаг. Хүдэлмэриингөө нэгэ үдэрэй салин хүлһые эб найрамдалай совет жасада оруулха гэһэн үүсхэлые олон хүн дэмжээ. Тиин зэдынхид жэлэй эхинһээ 3724 түхэриг тус жасада оруулһан байна.

Хүдэлмэришэд, алба хаагшад, интеллигенци, районой һургуулинуудай һурагшад энэ хэрэгтэ ехэ эмхитэйгээр хабаадалсаа. Жэшээлхэдэ, Петропавловкын сельпогой, ветеринарна станциин, райгүйсэдкомой дотоодын хэрэгүүдэй таһагай түлөөлэгшэд тус тустаа 1035, 327, 300 түхэриг гүрэнэй банкын счёдто бэшүүлээ. Гадна Петропавловкын, Гэгээтын дунда һургуулинуудай багшанар, һурагшад хамта дээрээ 252 түхэриг мүнгэ эб найрамдалай жасада дамжуулаа.

«Октябрьский» совхозой хүдэлмэришэд, мэргэжэлтэд ба Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой һү һаалиин фермын һаалишад, малшад тус тустаа 712, 250 түхэриг эб найрамдалай жасада оруулаа.

Район дотор патриотическа энэ хүдэлөөн үдэр бүри үргэн дэлисэтэй боложо байна.

А. РИНЧИНОВ.

БАГШАНАР МҮРЫСЭБЭ

Зүүн-Хуурайн, Георгиевкын, Оиинoборскын ба Хориин 2-дохи дунда һургуулинуудай багшанарай дунда спортын элдэб зүйлөөр мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. 1000, 800, 100, 60 метрэй урилдаанда, холимол эстафетэдэ, бүмбэгэ, граната шэдэлгэдэ, волейболоор, баскетболоор мүрысөөнүүдтэ түрүү һуури эзэлхын түлөө багшанар нилээд оролдоо.

Командануудай абаһан очконуудай тоологдоод байхада, оиинoборскынхид түрүү һуурида, Зүүн-Хуурайн, Хориин 2-дохи һургуулинуудай түлөөлэгшэд хоёрдохи, гурбадахи һууринуудта гараа.

Мүрысөөнүүдэй гол судья Э. Ц. Цыдынов энэ хэмжээ ябуулгын түгэсхэлдэ үгэ хэлэхэдээ, эмхитэй гуримтайгаар үнгэрһыень онсо тэмдэглэһэн байна. Удаадахи мүрысөө шэнэ жэлэй январиин 6-да эмхидхэхэ гэһэн шиидхэбэри абтаа. Саашадаа иимэ мүрысөө жэлдээ гурба дахин үнгэргэжэ байбал таарууу байха һэн гэһэн һанамжа оруулагдаа. Юуб гэхэдэ, багшанарай хоорондоо иигэжэ харилсахада, спортоно амжалтанууд түйлагдаха, холбоо барисаан бэхижэхэһээ гадна мэргэжэлэйнгээ талаар дүй дүршэлөө хубаалдахада таатай арга нүхэсэл болоно бшуу.

Ж. БАДМАЕВ.

БЭЛИГ ШАДАБАРЯА ЭЛИРХЭЙЛБЭ

Зүүн Сибириин соёлой институдай дүрбэдэхи курсада заочноор һуралсадаг студентнэр, уран зохёолшо Юрий Нагибинай «Суджанские мадонны» гэһэн зохёолой удхаар зүжэг табижа, олониие һонирхуулба. Театральна режиссурын кафедрые даагша Б. Н. Вампилов энэ зүжэг найруулан табяа юм.

Гушаад хүнэй хабаадалгатайгаар табигдаһан энэ зүжэгтэ сэгнэлтэ үгэхөөр институдай заочно отделениин проректор Р. И. Пшеничникова, партиина организациин секретарь В. С. Орлов гэгшэд, багшанар, студентнэр уригдаһан байна. Гол хүдэлмэриһөө һамшангүйгөөр тус дээдэ һургуулида һуралсагшад нилээд бэлиг шадабаритай зон гэһэн тобшолол нэгэн дуугаар хэгдээ.

Һаяын үдэрнүүдтэ эдэнэр Загарайн районой Шэнэ-Бэрээн, Элхи тосхонуудта хүрэжэ, тэндэхи ажалшадта зүжэгөө харуулха юм. Удаань Улаан-Үдын нарин сэмбын комбинадай «Текстильщик» гэһэн соёлой байшанда сугларагшадые баясуулха түсэбтэй. Зүжэгүүдые табижа олоһон мүнгэ зөөриеэ эб найрамдалай совет жасада оруулха гэһэн шиидхэбэри тэдэнэр абанхай.

Г. ТУРТУЕВА.

ПРАВДА-БУРЯТИИ

Нэгэдэх.. хуудаһанда. КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. Мүнөөдэр — Багшын үдэр. «Үндэр нэрэ зэргэ» — түрүү бэшэг.

Хоёрдохи хуудаһанда. Агитациие ажал хэрэг мэдэнгөөр, тодорхойгоор. «Ажал хэрэг үгэ хоёрынь алгасалданагүй» — Э. Кубальскаягай статья. Мал ажал—онсо шухала һалбари. «Түйлалтаһаа түйлалта хүрэтэр» — Л. Гомбоевой статья. Улаан-Үдын хүгжэлтын асуудалнууд ДСК-да шиидхэгдэнэ. «Залуушуулаараа омогорхоноббди» — В. Менделеевичэй статья. Түрэл орон доторнай.

Гурбадахи хуудаһанда. КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ. Мүнөөдэр Багшын үдэр. Энэрхы дулаан үгэнүүдтэй бэшэгүүд. «Доро дохин амаршалнабди» — Ч. Гомбоиной статья. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указууд. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Спортын һонин. Фельетон. Нютаг нютагай һонин. Телевидениин долоон хоногой программа. Мэдээсэлнүүд, соносхолнууд.

САГАН УЛАРИЛ

ОКТЯБРИИН 4 — 5-най үдэрнүүдтэ үүлэтэйшэг байха. Зарим газарта багаханаар шииг нойтон унаха. Баруун тээһээ секундын 5—10 метр хүсэтэйгөөр һалхилха. Һүниндөө 0 — 5 градус хүйтэн, үдэртөө 7—12 градус дулаан байха. Зарим районуудта һүниндөө 12 хүйтэн, үдэртөө 2 градус дулаан байха.

ТЕЛЕВИДЕНИ

Октябриин 4-һөө 10 хүрэтэр

ВОСКРЕСЕНИ, 4
БАГШАНАРАЙ ҮДЭР
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55— Дамжуулгын программа. 9.00—«Время». 9.40—«Зарядкадаа зогсогты!» 10.05—Концерт. 10.30—«Будильник». 11.00—«Советскэ Союзда алба хэнэб!». 12.00—«Үглөөнэй почто». 12.30—«Элүүр энхэ байлга»—эрдэм дэлгэрүүлгын дамжуулга. 13.15—«Хүгжэмтэ киоск». 13.45—Р. Отколенко. «Амар сайн, албанарнай»—теле-зүжэг. 15.05 —Мультфильм. 15.15—«Хүдөөгэй час». 16.15—«Советскэ Союз хилын саанаһаа ерэһэн айлшадай нюдөөр». 16.30—«Всходы»—СССР-эй арадай багша, Куйбышевска областиин Хворостянска районой хүдөөгэй һургуулиин директор Н. С. Борисов тухай телефильм. 17.05—«Киногоор аяншалагшадай клуб». 18.05 — «Амаршалгануудыемнай тогтоон абыт»—багшанарай үдэртэ зорюулагдаһан хүгжэмтэ дамжуулга. 18.45—Уласхоорондын шэнжэлэл. 19.45—«Ород угалзанууд» гэжэ арадай инструментнүүдэй оркестрэй концерт. 20.15—«Үнэн зүрхэнһөө». Мурманск городой загаһашадтай уулзалга. 22.00—«Время». 22.35—«Футболой шэнжэлэл». 23.05—«Ритмы Ребата»—Фильм-концерт. 23.30—Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. ЦСКА—«Трактор» 3-дахи үе). 00.15—Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Улаан-Үдэ. 11.30—«Экран»—теле-суглуулбари. 12.30—Мультфильмнүүд. 13.30—«Срочный вызов»—уран һайханай фильм.

Орбита. 15.15—Дамжуулгын программа. 15.20—«Москвичка»—телеклуб. 16.50—«Һолонго» Йеменэй арадай аман үгэ гэжэ арадай уран бэ левизионно програм уласхоорондын IV фе 17.20— «Мэдээжэ аад бусын юумэн» «Жгучи веков»—эрдэм дэлг фильм. 18.25—«Ду үдэршье байхын РСФСР-эй арадай Эдита Пьехын концерт. «Телестадион». 19.30— радости» —олон сери һайханай фильм. (5 сер —«Уран зураашад тухай рөөн» Фриц Кремер. «Амгалан нойрсогты, шуул!» «Пушистые 21.15—«Кино харагшад каралда». 22.00— 22.45—Хоккейгээр СС чемпионат. ЦСКА—«Тр (2 наадан). 23.20—«Горс велла»—уран һайханай

ПОНЕДЕЛЬНИК, 5
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Ангуудай концерт», «Сэнхир экран» — мультфильмнүүд. 10.35 —Үхибүүдтэ. «Тамбу-Ламбу» —уран һайханай фильм. 11.15 — «Ан амитадай ажамидарал». 12.05 — И. Брамс. Хүгжэм. 12.50—Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Шинии ажал — шинии амжалтанууд» — киногой программа. 16.35 — Комитасай нэрэмжэтэ Гүрэнэй габьяата квартедэй концерт. 17.05 — «Эжын һургуули». 17.35 — «Телестадион». 18.05 — «Хүн тушаа анхарал». Гүрэнэй страховани тухай ленинскэ декредэй гараһаар 60 жэлэй ойдо.

Улаан-Үдэ. 18.30 — «Бэшүүрэйхид таряагаа хуряана» (3-дахи дамжуулга).

Орбита. 19.10 — «Хасагууд яажа мушкетернуудта туһалааб» — мультфильм.

Улаан-Үдэ. 19.30 — Шэнэ һонин. 19.40 — Спортын һонин. 19.50 — «Сасуутан» — киножурнал.

Орбита. 20.00 — «КПСС-эй XXVI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө. «Татариин нефть». 20.30 — Концерт. 20.45 — «Белкинэй туужанууд» гэжэ А. С. Пушкинай зохёолоор «Выстрел» гэжэ телевизионно зүжэг. 22.00 — «Время». 22.35 — «Шире круг»—эстрадна программа. 00.05 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Эрдэм наукын ажабайдал». 13.30 — «Россин шулуун хуяг» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.40 — Ботаника. 6 кл. «Саадай ба огородой ургамалнууд». 14.00 — «Табан жэл — миний залуу наһан». (1-дэхи дамжуулга). 14.45 — «Багшада — экран». Физикэ. 10 кл. «Үйлэдбэри ба электрын элшэ хүсэ дамжуулга тухай». 15.15 — «Совет гүрэнэй ба эрхын үндэһэ һуури». «СССР-эй экономическа системэ». 15.45 — В. Яхонтов. «Нэгэ актерой театр». 16.45 — «Рязань» — телевизионно баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — «Хөөрэжэ үгыт» — һурагшадта зорюулагдаһан дамжуулга. 17.30 — «Бүхы юумэ мэдэхэ дуратайб!» — киножурнал. 17.40—«Буряадай уран зураашадай мастерскойнууд соо». 18.10 — «Архи—ами наһанай дайсан»—врачай хөөрөөн.

Орбита. 18.30 — «Хүх хатар» гэжэ үхибүүд самблиин концерт. ГДР.

Улаан-Үдэ. 19.10 — хизаарта ажаһуудаг хүн киноочерк.

Орбита. 19.30 — 19.45 — һарлалга. 19.45 — «Зура ридэнь — наран!».

Улаан-Үдэ. 20.00 — гэжэ программа. «Дебют жэ кино-нэгэдэлэй ажалтай хүдэлмэрилэ уулзалга. 20.30 — хүндэтэ хүбүүн, Степан ноочерк. 20.50 — Сою нууд.

Орбита. 21.00 — «Ам нойрсогты, багашуул!». дитэ экран». 21.15 — хоорондын һонин. 22.00 «Время». 22.35 — «Я вас лю» — уран һайханай ф

ВТОРНИК, 6
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 — «Огородшо элжэгэн» — мультфильм. 10.20—«Белкинэй туужанууд» — телезизионно зүжэг. 11.35 — Москвагай Гүрэнэй консерваториин камерна оркестрэй концерт. 11.50 — «Киногоор аяншалагшадай клуб». 12.50—Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 — «Зүүн зүгтэхи манай Университет». МГУ тухай телевизионно баримтата фильм. 16.05 — «Звездочет» — телевизионно журнал. 16.50 — Украинын ССР-эй арадай артистнар эгэшэ дүүнэр Г. ба В. Бойко гэгшэдэй концерт.

Улаан-Үдэ. 17.20 — «Социалис оронуудаар» гэһэн циклһээ хөөрэлдөөн (буряадаар). 17.40 — «Байгал» программа (буряадаар). 18.10 — «Үглөөдэр — СССР-эй Конституциин үдэр» — хөөрэлдөөн. 18.30—«Саян»—хүдөөгэй ажалшадта зорюулагдаһан дамжуулга.

Орбита. 18.50 — «Хүн ба хуули». СССР-эй юстициин министр В. И. Теребиловтэй хэһэн хөөрэлдөөн. 19.20 — «Дядя Миша» — мультфильм. 19.30 — 19.45 — Забһарлалга. 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 20.00 — Германиин Демократическа Республикын соносхогдоһоор 32 жэлэй ойдо зорюулагдаһан программа. 22.00 — «Время». 22.35 — «Поэзи» гэжэ альманах. 23.55 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 00.10—С. Прокофьев. Хүгжэм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Архыз» — телевизионно баримтата фильм. 13.10 — «Шатарай һургуули». 13.40 — «Совет гүрэнэй ба эрхын үндэһэн һуури». «КПСС — Совет гүрэнэй хүтэлбэрилхы хүсэн». 14.10 — «Ород композиторнуудай зохёолнуудта арадай дуунуудай үзүүлһэн нүлөөн». 14.40 — «Багшада — экран». Физикэ. 9 кл. «Дулаа ашаглан хүдэлдэг двигательнүүд». 15.10 — Обществоведени. 10 кл. «Түүхые материалис ёһоор ойлголго». 15.40 — Юрэнхы биологи. 9 кл. «Янзанууд ба тэдэнэй хубилалга». 16.10 — А. М. Горький. «Америкэ тухай очеркнууд». 16.45 — «Энхэрэл» — телевизионно баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 — очерк.

Орбита. 17.20 — «Ород лэн». 17.50 — «Залуушу адресууд».

Улаан-Үдэ. 18.50 — Ба тата фильмүүдэй прогр 19.20 — «Экономико гар багатай байха ёһотой» дамжуулга. 19.50 — Со холнууд.

Орбита. 20.00 — «Ар аялганууд». 20.15 — ЦС гэй баримтата фильм программа. 21.00 — «А лан нойрсогты, багаш «Карандаш ба толбо» мультфильм. 21.15 — лын жэлнүүдэй аад, хэлдэ дутэ дуунууд». позитор В. Захаровай нууд. 22.00 — «Время». — «Почти два месяца» телевизионно уран һайха фильм.

СРЕДА, 7
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 — «Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.00 — «Пионернүүдэй эбтэй зэтэй нүхэсэл». Москва хотын Пионернүүдэй ордоной дэргэдэхи В. Локтевой нэрэмжэтэ дуу, хатарай ансамблиин концерт. 10.20 — Совет хүнэй эрхэ тухай баримтата фильм. 10.40 — «Дуратай шүлэгүүднай». 11.10 — «Мүнөөдэр — СССР-эй Конституциин үдэр». 11.25 — С. Я. Маршак. «Кошкин дом» — СССР-эй арадай артист С. В. Образцовой хүтэлбэри доро найруулагдаһан фильм-зүжэг. 12.35 — «Архитектура 81». «СССР-эй элүүржүүлгын газарнууд ба курортнууд». 13.10 — «Совет уран зурагай искусствада коммунистын образ». 13.40 —«Дуун-81». 14.20 — «Демьян Бедный — революциин дуушан». 15.15 — А. Корнейчук. «Платон Кречет». Фильм-зүжэг. 17.40 — «Октябриин марш», «Буденовка» — мультфильмнүүдэй программа. 18.00 — Хоккейгээр СССР-эй чемпионат. «Динамо» (М) — ЦСКА. 20.15 — 20.30 — Забһарлалга. 20.30—«Герман Титов» — телевизионно баримтата фильм. 20.50 — Искусствын мастернуудай ба уран һайханай коллективүүдэй Конституциин үдэртэ зорюулагдаһан концерт. 22.00 — «Время». 22.35 — Циркын һайндэрэй программа. 23.35—«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ». 23.50 — «Ярмаг тухай дурсалга» — баримтата фильм.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 15.15 — Дамжуулгын программа. 15.20 —«Опереттэ таниие урина». 16.30 — «Нюусануудые бэдэрэгшэд» — телевизионно баримтата ф 17.30 — «Раймонд Пау уулзалга» — хүгжэмтэ рамма. 18.45 — А. Арб «Город на заре» гэжэ Вахтанговай нэрэмжэтэ Гүр академическэ театрай ф зүжэг. 20.15 — «Эрдэм техникэ» — киножурнал. «Амгалан нойрсогты, багаш «Шэдитэ экран». 21.15 — Горький. «Америкэ т очеркнууд». 21.50 — Бари та фильм. 22.00 — «Вре 22.35 —«Осенние свадьбы» уран һайханай фильм.

ЧЕТВЕРГ, 8
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 —«Уран гартан». 10.35 —«Осенние свадьбы»— уран һайханай фильм. 11.50 — Р. Гамзатов. «Эхэнүүдээ гамнагты» гэһэн поэмэ. 15.10 —Дамжуулгын программа. 15.15— Шэнэ һонин. 15.35 — «Бахаргуль» — баримтата фильм. 15.45 — «Ороной таряалан дээрэ». Узбегэй ССР-тэ хлопок хуряалгын түрүү дүй дүршэлһөө. 16.00 —«Шатарай һургуули». 16.30 —«Ажабайдалай замда гараха үнэмшэлгэ».

Улаан-Үдэ. 17.15 —«Байгал» — программа. 17.45 — Уласхоорондын шэнжэлэл» (буряадаар). 18.00 —«Ералаш» гэжэ үхибүүдэй бүхэсоюзна шог ёгто киножурнал.

Орбита. 18.10 — «Олон түмэнэй ленинскэ университет. «Ажал, общество, хүн». «Красный Пролетарий» заводой хүдэлмэришэдтэй уулзалга. 18.40 — Футболоор дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө. Турци—СССР. Турциһаа дамжуулга. 19.25—19.40—Забһарлалга. 20.25 — Сэхэ хөөрэлдөөн. Бригадна онол арга промышленностьда нэбтэрүүлгэ тухай. 20.55 — «Два дня из жизни Виктора Кинисеппа — телевизионно уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 22.00 —«Время». 22.35 — СССР-эй арадай артистка М. Биешугай концерт. Түгэсхэлдэнь — 23.35 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 12.55 — Дамжуулгын программа. 13.00 — «Волгоһоо Дон хүрэтэр» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.10 —«Эжын һургуули». 13.40 — Зоологи, 7 кл. 14.05 — «Ургаса» — телевизионно фильм. 14.40 — «Режиссерой уран шадабари» (2-дохи дамжуулга). 15.25 — «Моя судьба» — уран һайханай фильм (1-дэхи сери). 16.40 — «Уран зураашад хүдөөдэ ажаһууна» — телевизионно баримтата фильм.

Улаан-Үдэ. 17.00 —«Басагахан ба баабгай» —мультфильм.

Орбита. 17.15 — «Бидэнтэй хамта хэ, бидэнэр гээр хэ, бидэнһээ үлүү наар хэ».

Улаан-Үдэ. 18.00 — зохёол — манай баялиг һэн циклһээ дамжуулга. — «Энэмнай юрын бэшэ дуран» — киноочерк. —«Экономико гаргаша ба байха ёһотой». 19.20 —Со холнууд. 19.30 — «Ф «Моодо тухай хөөрэлдөө

Орбита. 20.00 — С тухай телевизионно бар та фильмүүдэй програ 20.45 —Н. Мясковский. жэм. 21.00 —«Амгалан н согты, багашуул!». 21.15 «Энэзниие таанад шада 22.00 — «Время». 22.35 «Жизнь испытывает нас» уран һайханай фильм.

ПЯТНИЦА, 9
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 — Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.05 —«Орленок» телестудиин юнкорнууд Советскэ Союзай Герой М. П. Девятаевтай уулзаха. 10.50 —«Жизнь испытывает нас» —уран һайханай фильм. 12.05 —«Кабардинка» гэжэ гүрэнэй ансамблиин концерт. 12.50 —Шэнэ һонин. 15.10 — Дамжуулгын программа. 15.15 — Шэнэ һонин. 15.35 —«Ажалаа шадамараар эрхилэлгын дүй дүршэлһөө» — киногой программа. 16.35 —«Арадай аялганууд». 16.50 — «Москва ба москвагайхид». 17.20 — «Онтохондо айлшаар». «Марья-искусница» — уран һайханай фильм.

Улаан-Үдэ. 19.00 — Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга. «Таряалан — манай хуби заяан». 19.30 — «Элүүр энхын уг үндэһэн» — киноочерк.

Орбита. 19.45 —«Мүнөөдэр — түби дэлхэйдэ».

Улаан-Үдэ. 20.00 —«Байгал» программа. 20.25 — «Буряад орон — 81» (буряадаар).

Орбита. 20.55 —«Два дня из жизни Виктора Кинисеппа»—телевизионно уран һайханай фильм (2-дохи сери). 22.00—«Время». 22.35 —«Театрай, киногой ба телевидениин хүгжэмтэ аялганууд». 00.20 —Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА.

Орбита. 12.55 —Дамжуулгын программа. 13.00 —«Хаданууд ба хото» — эрдэм дэлгэрүүлгын фильм. 13.30 —Дж. Байрон. «Ажабайдалайнь ба уран зохёолойнь хуудаһануудаар» 13.40 — Түүхэ. 7 кл. «Киевскэ Русь». 14.10 —«Звездочет» — телевизионно журнал. 14.55 — «Багшада — экран». М. Ю. Лермонтов. «Купец Калашников тухай дуун». 15.20 —Физикэ. 7. кл. 15.50—Түүхэ. 7 кл. «Крепостной үеын һууриндa». 16.20 — «Ород искусство». «Модон дээрэхи һиилүүр».

Улаан-Үдэ. 16.50 — Үхибүүдтэ —мультфильмнүүдэй программа. 17.20 —«Эхэ орондоо туһалнабди». 17.40 —«Түймэр сараха асуудалда зорюулагдаһан баримтата фильмүүдэй программа. 18.20 — «Манай хото — манай гэр» — жуулга. 18.50 —«Тэрэ дахин ниидэжэ ерээ» — фильм.

Орбита. 19.00 — «Эр наукын ажабайдал». 19.30 19.45 —Забһарлалга.

Улаан-Үдэ. 19.45 — Үхибү тэ. — «Заря ба яблоко» мультфильм.

Орбита. 22.00 — В. царт. Хүгжэм. 20.20 —«Ш хүсэл бэелэг лэ. Мига телевизионно баримтата ф

Орбита. 21.00 —«Амга нойрсогты, багашуул!». дитэ экран». 21.15 —«Вре 22.35 —«Прощание с ми — телевизионно олон тэй уран һайханай фильм 2-дохи серинүүд. ГДР).

СУББОТО, 10
НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Орбита. 8.55 —Дамжуулгын программа. 9.00 —«Время». 9.40 — Үглөөнэй гимнастика. 10.00 — «АБВГДейка...»

Улаан-Үдэ. 10.30 —«Горн»— һурагшадта зорюулагдаһан программа. 11.00 —Шэнэ һонин (буряадаар). 11.10—Хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэртэ зорюулагдаһан дамжуулга.

Орбита. 12.20 — «Һолонго». Арадай уран бүтээлэй телевизионно программануудай уласхоорондын IV фестиваль. «Кандийска хатарнууд». (Шри-Ланка). 12.50 — «Бидэнэр БАМ баринабди». «Байгал-Амарай түмэр зам шадархи һуурин тосхонуудые болбосон түхэлтэй болгохо тухай». 13.30 — Ленинскэ комсомолой шангай лауреат, РСФСР-эй габьяата артист А. Ворошилын концерт. 14.10 — «Мэдээжэ аад, юрэ бусын юумэн». 15.15 —«Спортлотогой» 41-дэхи тираж. 15.25 — «Мүнөөдэр —түби дэлхэйдэ». 15.40 —Түбэй телевидени ба Бүхэсоюзна радиогой симфоническа оркестрэй концерт. 16.20 —Үхибүүдтэ. «Голубой шлем» —телевизионно уран һайханай фильм. (ГДР). 17.30 — Политическэ шэнжэлэгшэ В. П. Бекетовэй хөөрөөн. 18.00 —Москвагай хореографическа училищиин һурагшадай концерт. 18.55 — «Правда» газетын политическэ шэнжэлэгшэ Ю. А. Жуков уласхоорондын асуудалаар хөөрэлдөө хэхэ. 19.45—19.55 — Забһарлалга. 19.55 — Ж. Б. Мольерэй пьесээр найруулагдан табигдаһан «Мнимый больной» гэжэ телевизионно уран һайханай фильм (1-2-дохи серинүүд). 22.00 — «Время». 22.35 — Останкинодахи студида болоһон хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна үдэртэ зорюулагдаһан баярай үдэшэ. 00.20 —Шэнэ һонин.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Орбита. 10.30 —«Түрэлхидтэ зорюулагдаһан дамжуулга». 11.00 —«Скульптор Аникушин» — телевизионно баримтата фильм. 11.50 — «Һайн шанартай эд бараа элбэг ехээр үйлэдбэрилэн гаргаха».

Улаан-Үдэ. 13.10 —«Па не нужен» — уран һайх фильм (1-дэхи сери). «Мстислав Келдыш» —ба тата фильм.

Орбита. 15.15 —Дамжу гын программа. 15.20 — римтата фильмүүдэй прогр ма. 15.55—В. Биль-Белоцер ский. «Шторм» —Моссов нэрэмжэтэ Гүрэнэй акаде ческэ театрай фильм-зү 18.00 —«Зүрхэндэмни дута заар» —фильм-концерт. — «Үнэн зүрхэнһөө» — манск хотын загаһаша уулзалга.

Редактор Р. Б. ГАРМАЕВ

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС: 670000

г. УЛАН-УДЭ. ул. ЛЕНИНА, 35, редактор—2-54-54, приемная —2-54-93, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора—2-62-62, отв. секретарь —2-50-52. секретариат—2-66-76, отделы: партийной жизни—2-60-91, пропаганды—2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства —2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, информации—2-34-05, перевод—2-54-93, писем и селькоров —2-67-81, корректорская—2-35-95, машинное бюро —2-57-63, фотолаборатория—2-33-61, отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Государственного комитета Бурятской АССР по делам издательств полиграфии и книжной торговли.
Н-00688. Заказ № 229. Индекс